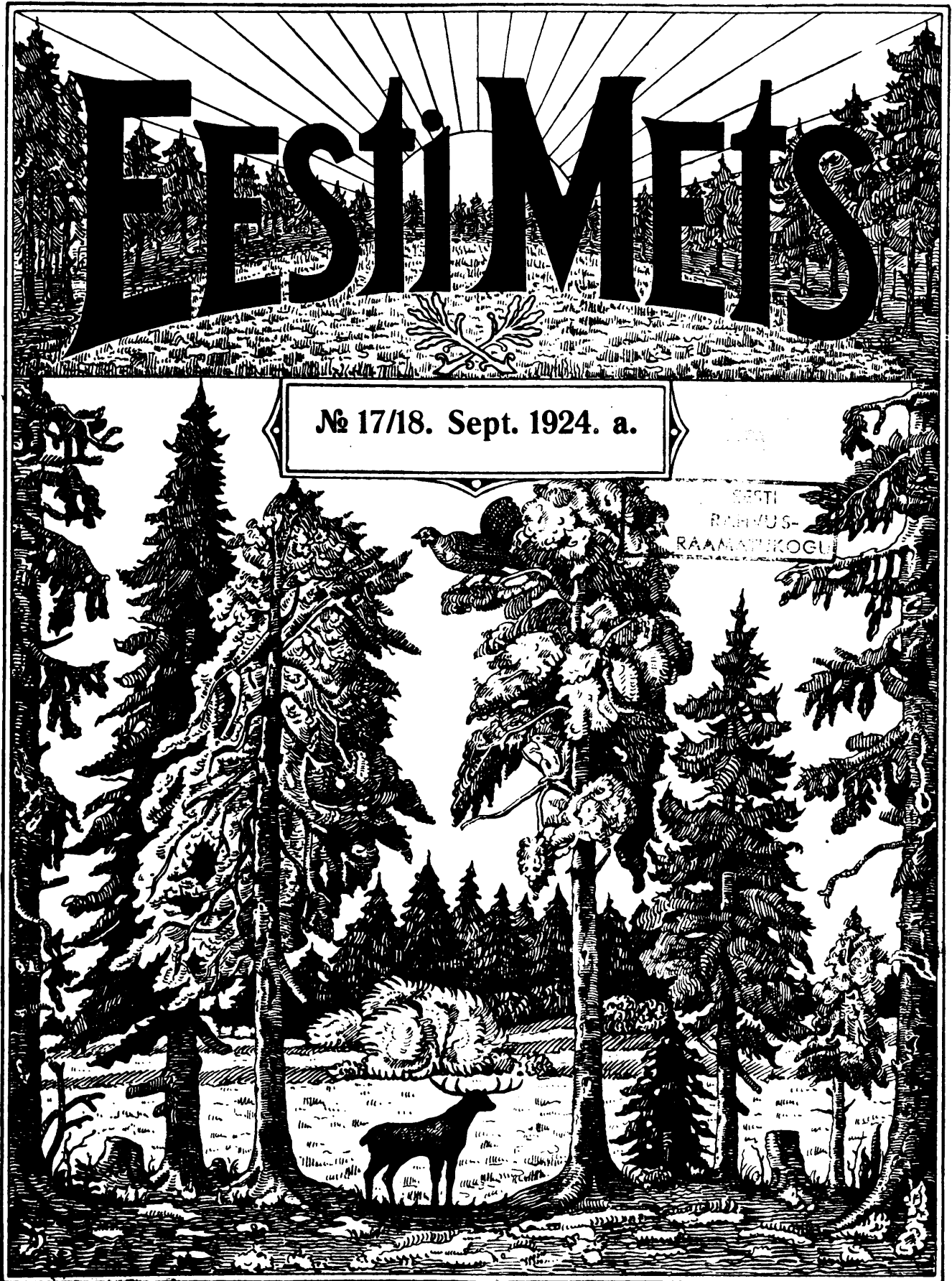

ESTI METS

№ 17/18. Sept. 1924. a.

SESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

A.-S. „SILVA“.

Tallinnas, Merepuiesteel Nr. 17.

Telef. kontoris 9-29, 13-80, kaupluses 18-09.

Metsaosakond 13-20.

Telegrammi - aadress: TALLINN — SILVA.

**Soovitame rikkalikus walikus
kuiwi hõweldatud ja hõwelda-
mata**

kuuse- ja männilaudu,

**kuiwi tamme-, saare-, jalaka-,
kase-, lepa- ja haawalaudu.**

Ümmargusi ja kanditud

palke,

kõigis nõuetawates pikkustes ja jämedustes.

Ümmargusi ja saetud

latte.

**Saeweskis wõetakse jälle wastu ja täidetakse
rutuliselt igasuguseid tellimisi. Ostame iga-
sugust metsamaterjaali piiramata arwul.**

Metsa- ja jahiasjanduse ajakiri.

Toimetuse ja tallituse: Tallinnas, Metsade peavalitsuse juures. Telefonid: Wastutaw toimetaja 23-78. Asjaajaja 12-75. Aadress: liht- ja rahasaadetistele: Ajakiri „Eesti Mets“, Tallinn.	Tellimise hind: Aastas Mk. 300.— Poolaastas 165.— Weerandaastas 85.— Üksik number 15 mk. Wäljamaale 400 marka aastas.	Kuulutuste hind: 1/1 lehekülge Mk. 2000.— 1/2 lehekülge 1000.— 1/4 lehekülge 500.— Tekstis ja kaanel 50% kallim.

Nr. 17/18.

6. september 1924.

4. aastakäik.

Keila-Joa.

Waade jõele ülalpool foto.

Metsaasjandus.

Pildid fodumaa metsadest.

P. Keim.

7

Magu juba eelpool tähendatud, on viimase ajal peardõhtu pandud loomuliku uuendamise peale.

Loomuliku uuenduse eesilekujumise otsustarbel on siin tarvitatud mitmesuguseid raiumisviise, oleneb sellest, misuguse metsaga igal üksikul juhusel tegemist olnud. Üldine metsa pilt, kuigi vast õige suur ülekaal männimetsadel, ei ole metsandikus sugugi üksluine — ühetasoline, vaid on õige kirju. Seepärast on ka pilt tegutsemisest loomuliku uuenduse alal ja samuti ka selle tagajärjed õige mitmekesised.

Põhitoomiks loomuliku uuenduse eesilekujumisel on siiski olnud järgulised raiused.

Viimase maal kasvavate männimetsades on toimetatud järgmiselt:

Juba varakult enne raiumiste algust (aastat 5 või rohkem) on metsas ära märgitud puud, mis kõlbaksid seemnepuudeks, s. o. hästi juurdunud, kitsa, kuid pika krooniga puud. Nende ümber raiutakse välja puud, mis segavad neid kasvus. Seemnepuud valmistatakse sel teel ette vabamalt seisvisele ja pärastiste raiumiste puhul ei jää nad enam seemnevõimetuks. Vähe hiljem tehakse n. n. ettevalmistusraie selleks, et maapinda seemne vastuvõtmiseks ette valmistada. Raiutakse umbes 0,2 puudest välja (tugemamad puud). Selle tagajärjel peab sammal (pätkeste kiirte mõjul) 3—4 aasta jooksul niivõrd alanema, et varisenud seeme võimaluse leiab temas kasvama hakata. Edaspidised raiumised olenevad juba seemne aastastest ja sellest, kui võrd mõnes kohas maapind vajab pätkeste kiirte juurepääsemist.

Siljem, kui juba seemendus olnud, võt kui seda kindlasti loota on, fordumad raiumised aast-aastalt, selle järele, kuidas tarvidus. Piiritid peetakse silmas tekkinud järelekasvu. Kus seda rohkem, seal jäävad esialgul kasvama ainult algul valitud seemnepuud; kus seda vähem, seal hoitakse kauem juuremal arvul puid alles. Suurema ar-

vu puude vilus on niiskuse ja soojuste olud seemne idanemisele ja esialgsele kasvamisesele soodsamad ja seepärast läheb ka seemendimaine rutemini. Võpüks tulevad raiumisele veel seemnepuud.

Sarnase viisi juures kehtaks raiumine ühes kohas kuni 15 aastani. Igakord ei ole aga võimalik nii kava oodata. On rohkemal arvul puid tarvis ja kiiremas korras raiumist teatud kohal likvideerida, siis jäävad ära pikalpäised ettevalmistusraided ja nende aset täidab kunstlik maapinna ettevalmistamine. See sünnib harilikult kahel teel: 1. Hartadraga aetakse metsa alla waod ja 2. lubatakse metsa alt sammal ära koristada. Metsandik on turu suhtes niivõrd heades tingimistes, et ka sammal kasutajaid leiab. Sambla kasutamise korral peab kasutaja silmas pidama, et maapinda täielikult ei paljastataks, vaid et alles jääks sambla all olev (mulda kattew) toore huumuse kord. Selles on metsaitlema arvates seemnel paremad tingimised idanemiseks.

Väbi kätes männi massiivi oli võimalus näha metsa igasuguses uuendusstaadiumis. Kõige varem on tüki, kus raiumine juba 14 a. eest alanud, on juba kõik vanad puud kõrvaldatud ja wana metsa asemel näeme nüüd noort 5—12-aastast metsa. See asub umbes 4 km. Edmerpalu mõisast õhtu pool III hon. männimaal ja võtab oma alla üle 10-tiinulise pinna. Puutejed on hästi terve ilmega ja ka küllalt ühtlase tihedusega pinnal jaotatud.

Järwera mõisa ligikal on pildid rohkem noorematest staadiumidest. Siin oli näha ka kohti, kus tarvitatud ülalnimetatud kunstliku maapinna ettevalmistust. Siin olid veel alles seemnepuud. Noori taimi oli õige rohkem arvul näha nii wagudes kui ka kohtadel, kust sammal ära looritud.

Muusseas oli siin katse ka lumepeale külvist. Siigijel on lagedale raismikule aetud waod ja jäetud külimate. Kewadel (1923. a.), kui lumi juba niivõrd sulanud, et

wagudes veel lumi eht jää, waoserwad aga juba paljad, on wagudesse lume peale küllitud männiseeme. Noori taimi võis leida rahuldavas rohkses (juulikuul 1923). Tähtsaks on aga sarnane küllimine, sest lumi ei sulda ühtlaselt ja seepärast peab küllimist järk-järgult toimetama, selle järele, kuidas waod lume alt jälle nähtawate ilmuvad. Väesolewal juhusel oli lage raismik igast küljest metsaga ümbritsetud. Urusaadaw, et lõunapoolses osas, metsa warjus, lumi iseäranis kaua alal püüdis. Rahuldawas rohkses leidis taimi ka teisel wärskel raismikul, kust sügisel sammal foristatud ja fewadel lume peale männid küllitud.

Sta weed katked olid kehremal liiwamaal, mis wastaks männi III boniteedile.

Raskusi sünnitab aga loomulik uuendamise männi paremates boniteetidest — I ja II bon. Siin algawad, niipea kui mets hõrendatud selle tihkusest, kus kasvada wõiwad noored männid, ühtlasi ka mitmesugused hein- ja rohhtaimed, mis lämbutawad ja oma alla matawad waewalt tärpanud männitaimed. Kohati, kus mändide hulgas rohkelmal arwul (20%) kuuski, wõib küll järjekulise raiumise juures tekkida kuuse järelkasw, sest kuust kui warjupuu leiab kasvamiswõimalused suurema metsatihkuse juures kui wast mänd wõi umbrohud.

Oli wõimalus näha sarnast pilti, kus männimetsas sarnasel teel tekkinud gruppides tihe kuuse järelkasw. Noori mändi leidis hulga wäheamal määral, kuusegruppide, kwartaali sihtide ja teede äärtes. Tulewikumetsa koostis näib aga sarnasel korral muutawat rohkem kuuse kasuks, kuigi karta pole, et kuust männi wälja tõrjaks.

Uuenduskäik iseenesest on paremate boniteetidel palju aeglasem ja küllikam (pikad puud, tuul murrab neid ja kõigutab niisõrd palju, et puud ei jaksa küllaldaselt seemet kanda). Seepärast on ka metsaüli. Bergmann otsele tulnud, et sarnastel maadel otstarbekohasem on kunstlik uuendus lageraidele.

Üldjoontes jama põhimõtte järele on talitatud loomuliku uuenduse esile kutsu- mise otstarbel ka kuusemetsades. Siin tuleb wanale metsale (peale seemne kandmise ja seemne maha küllimise) juure veel tähtis ülesanne: kaitsta noori kuusetaimi õõkül- made eest.

Nimetamiswäärsem kuusemetsa massiiv (muljete järele wast 1 ruutkilm. suurune) asub 1—2 kilm. Sõmerpalu mõisast edela pool (kw. nr. 5—15). Tegemist on siin sawikas-liiwa- ja liiwakas-sawimaal kasvawa kuuse-, männi-, kase-, haawasegametsaga, kusjuures üldiselt kuusel õige kaaluw enamus (wastab enam-wähem põllu tüüpi kuusikule).

Järgulised raided on siin läbi wiidud õige mitmel moel:

Kwartaalil nr. 15 peatati n. n. pesaraiete wõi salklise metsauuenduse juures (Horst- weise Verjüngung). Raiumine sünnib siin wäikeste, juba warem wana metsa all tekkinud järelkaswu salklade wõi gruppide ümber, mitmes kohas. Esiotselt hõrendatakse salklade ümbert wana mets, silmas pidades maapinna tarwidust ja ette walmistades puud wabama seisuga harjuma. Selle tagajärjel leiab wõimaluse tärkamijeks noor kuuse järelkasw, endised wäikesed järelkaswu salgad suurenewad ja laienewad. Järelkaswu kohtadelt raiutakse wanu puud jälle selle järele, kuidas nõuab noorte puude arenemine. Kui näha, et puud kannatawad ületäigse warju all (ostad jääwad kollakaks, kasvud lühemaks), rutatakse järel aitama wanade puude raiumisega.

Alles siis, kui järelkaswu wast meetri kõrgune (üle 10 a. wana), j. o. kus temale enam külm suuremat kahju sünnitada ei saa, kõrwaldatakse tema kohalt wiimased kaitsejad — wanad puud. Sarnasel korral leidurwad sarnase järelkaswu salga wõi raiumise pesa ümber kõik uuendusstaadiumid, alates ettewalmistatawast maapinnast ja lõppedes noore metsaga.

Uljajookjul suurenewad järelkaswu salgad niisõrd, et raiumiskohad pesade ümber juba kokku puuturwad (kõige esmalt muidugi ettewalmistusraided). Müüid läheb raiumine juba üle kogu kwartaali ja lõpeb niipea, kui kõik kwartaal rahuldawalt uuendunud on ja järelkaswu enam küll- ma hädaohu all ei kannata.

Tagajärjed sarnasest uuendamismetst, kwartaalil nr. 15, ei jätanud endast enam midagi soowida. Piltlikult oli siin näha, kuidas järelkaswu müür, alates salga kes- kelt, wäheneb aeglaselt kabele poole äärte poole ja lõpuks kaob seal, kuhu veel ula- tunud polnud ettewalmistuse raided. Järelkaswu moodustasid peaaeglikult kuuse-

sed; vähemal arvul esinesid aga ka kõit teised puuseltsid: männid, kased, haavad. Mõis loota, et loomuliku uuendamise juures noor mets sama ilme omab kui wana.

Foto P. Reim.

Loomulik uuendus järgulise raide juures kuuse-männi segimetsas liiwatas-jawimaal, Sõmerpalu metskonnas.

Stinsamas kõrwal, kwartaal nr. 10, kor- dub kõit sama, ainult raiumiswiis on siin teistjuguine. Nimelt oleks siin tegemist n. n. weerratete (Saumschlag) või weeruuendu- sega. Ettevalmistamisega ei alata järe- laskwu gruppide ümbert, waid kusaqilt kwartaali servast. Käesolewal juhusel on ala- tud kw. lõunapoolsest servast juba 14 a. eest ja jõutud kw. keskale. Lõunapoolses osas on järeldaskwu juba üle 1 m. kõrge ja siit on kõit wanad puud kõrwaldatud. Mida roh- kem põhjapoolse, seda vähemaks jääb järeldaskwu ja seda tihedamini seisawad wa- nad puud, andes noortele warju ja kaitset, ühtlasi aga ka seemendades veel lagedaks jäänud kohti. Wanas metsas, kuhu veel raiumised pole ulatunud, on wõrdlemisi õi- ge wähe männi. Järeldaskwu hulgas näib neid rohkemal kui ka vähemal määral tek- kivat.

Isäärانىs männi kasuks on muutunud uuendus kwartaalil nr. 6, mis asub eelmi- sest õhtu pool. Ka siin on olnud kuuse ena- musega (I bon.) mets (wast 7 f. 3 m.). Järguliste ratete mõjul on aga tärrganud suurte lappide laupa noor mänd (4 a.).

Sellel kwartaalil on Bergmann tahnud

soetada eeskujuliku walikraide metsa (Blenterwald), kus oleksid esitatud puud igasuguses wanaduses. Warem on siin ju- ba olnud suuremad kuuse järeldaskwu gru- pid, kus kuused kuni 30 a. wanadused. Nende kõrwale aga on kaswanud kohati jälle tihe wanamets (90—100 a.). Sarnaste wanametsa salkade harwendamisega on Bergmann jätkanud nooremate taimede tärkamise esilekutsumist. Kõigepealt on wälja raiutud tihedamad puud, alles jät- tes aga ka üsifikuid tugewaid — wanu puud esiloma.

Pilt kujutab üht kohta kw. nr. 6, kus näeme (eelplaani) noori männi, kaugemal aga wanemat kuuse järeldaskwu salka. Siin näeme ka üldjoontes wanu puud ja wana metsa ilmet.

Isäärانىs suurt rõhku paneb Bergmann madalate alarinde kuuskede allesjätmisele. Sarnaste puude kõrwaldamine pärast, kui järeldaskwu juba küllalt suur, ei sünnita järeldaskwule enam tuntawat kahju, taimede kaitset ja warjamist teostawad nad aga kõi- ge paremini. Ka juhtis Bergmann minu tähelepanu sellele, et just sarnase madala krooniga kuuskede all tähtab kõige rohkem männitaimi; Beromanni arwates seepä- rast, et nende kuuskede juured pealmise maakihhi hoiawad niiwõrd kütwa, et kuused siin tärpata ei saa, männitaimedele ja seemne idanemisele on aga niiskus küllalt paras ja ühtlane.

Raou juba eeltoodust seloumud, ei ole siin kindlaid retseptiisid selle kohta olnud, kui palju kunaqi raiuda või mitme aasta ta- paant raiuda. Kõik raiumised on tehtud met- saülema enda aramärkimise järele siis, kui seda koh. tingimised, s. o. järeldaskwu soeta- mine, tekkimine ja kaswamine, nõudnud.

Silmas on peetud aga järgmist: 1) Kõige esimestena kõrwaldada jämedat sorti män- nid ja suurte kroonidega puud, 2) wiimases- se järjekorda jätta alarinde kuused (kaitse, mitte aga seemendamise mõttes) ja leht- puud. Wiimased küllwad lõpuks täis need- ki kohad, mis millegi pärast lagedaks jää- nud. Saawad aga ei tekita, sel korral kui neid pole raiutud, juurewõsu, mis takis- taks okasmetsa tekkimist.

3) Seemendamise otstarbel allesjätta- wad kuused peawad olema igakülgiselt juur- dunud, hästi arenenud, pika, kuid kitta krooniga ja nad peawad juba warakult

olema ette valmistatud wabamale seisule, s. o. juba ettwalmistamisstaadiumis tulewad nende kroonid igalt poolt wabaks raiuda. Sarnaselt walitud kuused ei karda tuult ja kannawad kõrgewäärtuslist seemet.

4) Ühe korraga mitte palju raiuda. Wastasel korral rikkuks tekkinud järeksaw liig palju (ülelaoitud materjaal — puusüülad, haabunniidud jne., wõtawad palju ruumi, wäljawedu lõhub rohkem järeksawu, sest ülelaoitud materjaal takistab kõige otsarabekohajemat teed mööda käia).

5) Wilmaseid puid mitte warem koristada, kui möödnud külma hädaoht.

6) Etsialoul (ettewalmistamise staadium) parem wähe raiuda kui palju, sest wastasel korral takistab rohu kasw puutaimede tärkamist. Wäheraiumise puhul on aga wõimalus juba järnimisel aastal jälle raiuda (Vergmann nimetab esimest raiet — tugewaks läbiraideks).

Järguliste raietega saawutatud tagajärjed on siin seda rohkem piltlikud, et siin jama sõrwal on näha ka kõik negatiivsed tagajärjed, millega seotud paljas- või laageroided

Nii näiteks, tarwitsed fw. nr. 10-ast astuda ainult mõnikümme samm ule kwartaalilise lõuna poole (s. o. fw. nr. 9

peale), kui pilt hoopis teiseks muutub: Siin üksikutel, suurtel (kuni $\frac{1}{3}$ ha) lagedatel lappidel 15—20-a. kased, ümberringi madalamatel niiskematel kohtadel kuusegrupid kuni 30-a. wanuste kuusekedega, kõrgematel kohtadel üksikutel okslijed männid 15—25 a. wanad, lagedatel platsidel, samuti üksikult kaswawate männide ja kaskede ümber, tiheda põlluna sõnajalgade waip, mille seast wälja paistawad mitmesugused heintaimed (Calamagrostis Aira); teisel pool aga (fw. nr. 10) tihed noormets gruppides kuni 3 m. kõrgel, üldiselt aga madalam, raske on temast läbi pääseda ja peab astumise juures walima kohta, et mitte ära sõtuda noori taimi, tulewad ette ainult mõne ruutmeetri suurused lapid, kus weel puutaimi näha pole.

Peab seejuures aga weel silmas pidama, et fw. nr. 9 peal on mets juba 20—25 a. eest ära raiutud (paljasraid). Etsialou on jäetud see looduse hooeks. 13 aasta eest, ära nähes, et loomulik uuendus ei saa küllalt ühtlane, katjuti küllida kuuse ja mändi. Rohukaswu ja külma mõjul on külm täiesti äpardunud. 5 aasta eest on siia istutatud noored kuused, need hakkawad alles nüüd rohu seest wälja paistma. Ka need kannatawad nähtawasti õbbülmade all ja seepärast ei ole loota, et mets siin niipea tihkaks.

(Järgneb).

Puuseltsid Sangaste metsas ja pargis.

Krahw Jr. Berg.

Lehtpuud.

Quercus pedunculata Ehrh. Tammi, eriti suwittammi, mille õied ja tõrud kaunis pikkade warte otsas ripuwad ja millega ka lõunapoolsemast liigist — Quercus sessiliflora Salisb, talitammest — eraldub.

Tammepuu on kõige wäärtuslikum kodumaa puuseltsidest, siiski on Eesti üldiselt tamme põhjapiiriks, sest Peeterburi ümbruses ja Soomemaal tulewad ainult istutatud tammed ette. Nii näib see juba ammu olnud olewat, sest nõnda nimetatud musta tammepuud leidub siin jõgede põhjas ja soodes õige tihti, kuna see Soomes wäga harwa ette tuleb. Weel Rootsi ajal oli siin tammemetsti, sest selleaegsel kaardil on

näiteks A mõisas taimemetsad selgesti ära märgitud, ja üksikuid wanu tammi leidub siin weel mitmel pool; Pühajärwe saarekestel on wiimaste aastakümnete kestel weel tugewad tammed wanadusest otsa saanud. Tamme häwinemisele meie metsadest on küll kõige rohkem intmense kaasa aidanud; peale selle on tamme leeme nii raske, et tuul seda katali ei kannu. Pajunääril kannawad tõrusid küll katali, aga, nagu ma tähele olen pannud, häwitawad ka wäga hea meelega wäikeste lindude pesi, kelle ülesanne on kahjulikke putukaid metsas waos pidada. Mõnel aastal sõwwad liikate rööwikud tammed nii paljaks, et ainust lehte puu otsa ei jää; need rööwi-

kuid on siin nii palju, et puu 2 päewaga nii paljaks on tehtud nagu talwel. Niisugustel juhtumistel ei jätku kaugeltki putukajõõjateist linnukestest; aga ma olen suurt abi saanud tihaste toitmise ja juuremeelitamise läbi talwel. Need ronijad linnukesed jõwad talwe jooksul puukoore sisse munetud liblikate munad ära, ja see aitab igatahes tublisti. Sängaste mõisas on palju tammepuid, rõõwikuid on sinna aga ainult ükssikult ilmunud, kuna aga kolme wersta pikusel tammepuiesteel, kus ma igal pool tihaseid toita ei saanud, 12 a. jooksul iga aasta lehed otsani häwitati. Puude kasvule teeb see muidugi suurt kahju, ometi ajawad puud seljamaal juwel veel uuesti lehed wälja ja ükski neist puudest ei ole otsa saanud.

Tamme istutamine ei tahtnud mul katujes sugugi õnnestada, lõpuks aga läks see mul ootamatult hästi forda, — sellepärast kirjeldan seda siin täpsemalt. Kõige soodsama mullapiinna tammele sünnitawad ülesjutatawad jõemadalikud ja ka muidu kohewil muld; nii näiteks on mul kupitsahunnikutele istutatud taimed kõige paremini kaswanud. Kunagi ärgu istutatagu tamme auks, millesse jää wõib tekkida, waib ikka kõrgendatud hunniku otsa.

Tõrud ei saa meil iga aasta küpselt, ja niisugustena kogutud lähewad nad pea hallitama. Sellepärast kuiwatan ma neid oma maja rõdul, päikese käes, katuse all ja segan neid tihti ümber, kuni nad pruuniks lähewad. Sellejärele wõib neid keldris liiwa sees ületalwe pidada, siiski lähewad nad wastu fewadet kergesti kaswama. Suuremal hulgal olen ma parema leidnud olewat neid juba siigisel peenrasse wälja istutada ja peenart talweks kuuseokste ja sambлага kinni katta. Esmesest juwel tuleb nende ümber maad hoolsasti kõblida eht, kui tõrud ritta on istutatud, taimi kergelt nagu kartulid mullata. Ühe kuni kahe aasta wanusest tulewad taimed ridadeisse istutada, mis üksteisest 2 jalga (60 sm.) eemal, iga taime wahel umbes 12 tolli (30 sm.). Nii kaua kui wõimalik peab taimi muldama, kuni nad nii kõrgeks on kaswanud, et jäneseid nende latwu enam ei saa närida. Kui puukoolis ülemine mullastih hoolsasti kohewil hoitakse, siis ei teki pea sugugi ümberistutamise puhul kahjulikku püstjuurt. Metsa wälja istutades on

wäga hea neile kaitseks kruusti sekk istutada. Mul õnnestas aga ka hästi üks puhast tammeistutus, mis omale kaitseks ainult lõunapoolt elawa kuuseala sai. Puud on seal järjule nõlwakule ridamisi istutatud, ridade wahel 2 m., puud reas 1 m. kaugusel. Mul oli kawatus iga teist puud edaspidi elusalt ära müüa ümberistutamiseks; sõda tegi selle wõimataks, ja kui müüd puud nii suureks kaswawad, et nad üks-teist edenemiseks takistawad, tuleb neid raiumise teel harwendada. Praegusel silmapilgul kaitsewad nad üksteist ja kaswawad wäga hästi, ja umbes 8000 puust ei ole üht ainustki otsa saanud. Metsas olen ma tammepuid esiti metsawahide elumajade lähedusesse istutanud, siis metsasihide kuppitatele ja wiimaks piti sihtsiid üle kraawi, mida ma iga metsasihise kaewata lasen niithästi pinnakuwatamise otstarbel kui ka tulekahjude wastu. Iga puu ümber seotakse peotäis offi kaitseks jäneste ja kitsede wastu. Puukooli kõige parem koht on metsas, tema ümber peab aga tingimata tihed aed olema, mis jänest läbi ei lasse. Pagedal wäljal külmawad maasse pistetud tõrud enamasti ära, kui maapind külma ajal lumega kaetud ei ole; metsas sambla ja rohu all ei tee aga talwekülm neile harilikult ühtegi wiga. Kõige hõlpsam wiis tamme metsas istutada on, kui keptiga auk maasse tehakse ja sinna tammetõru sisse wiijatakse, aga niisuguse istutamise wiisi tagajärjed on ka palju wähema wäärtusega: kui tõrud ka idanewadki, siis jääwad taimed ometi pikemaks ajaks, wõib olla ka koguini, jändrikuks, kuna nad tarwilisel hoolitsemisel sugugi nii aeglase kaswuga ei ole, kui harilikult arwatakse. Ma olen gruppideist, mis liig tihedaks läksid, puid maha raiunud ja laudadeks saaginud, ja need olid puud, mis ma ise tõrudena maasse pistnud olin.

Quercus sessiliflora Salisb. Talitamme üks grupp puukoolis kaswab wäga hästi. Tuleb aga ette ristjuguutusi meie juwetammega, niisuguseid on mul palju Summuli mõisas, sellepärast ei taha ma talitamme juwetammega üheskoos istutada. Ma ei ole leidnud, et talitamme wõi ristjuguutusi parem oleks kui meie kodumaa juwitamm, sellepärast pean ma otstarbekohasemaks juwetamme puhta tõu kasvatamise juure jätta, sest talitamme on igatahes lõunapoolssem puuselts.

Acer platanoides L. *Waher*. Tuleb metsas nüüd harva ette, istutatult väga tihti. *Wahtrapu* on väga walge, iseäranis noorel *wahtral*, tiskeritöödeks väga kõlbulik, ka diett kõwa ja sellepärast saanijalasteks väga otsitav, sest et need ka rautamata hästi libisewad. Nansen kiidab heaks *wahtrapuust* juuskasid. *Wahtramahl* on magusam kui *kasemahl*; seda annab ka aga vähem kui *kast*. — Puu kasvab metsas paremini kui lagedal, on sirgem, ei kipu nii kergesti ladwast harunema kui ühikult kasvades; teda on kerge maast üles tõmmata ja ümber istutada.

Acer saccharum Marsch. = *Acer saccharinum* Wagh. *Suhkruwaher*. Soodsatel tingimustel on tema puu õige tihe ja sellepärast õige väärtuslik. *Kewadel* lastakse temast mahla, nagu meil *kasest*. Oma raamatus „*Fremdländische Wald- u. Parkbäume*“ kirjutab *Heinrich Mayr*: „50% tarwitatawast magusollusest saadakse *Ameerikas* *suhkruwahtra*st“. *Mahl*ast tehakse *sirupit* ja *suhkrut*. *Sirupit* olen ma *Ameerikas* mõnda korda maitfenud; ta on maitsem, hästi lõhnaw, ja teda süüakse seal kookidega, nagu meil *puuwiljasahwti*. „*Pancake and maplesirup*“ (*pannkookid* ja *wahtrasiirup*) on armsam rahwustoit, mida ka töölkäiwad naised kerge waewaga valmistada wõiwad. Minu katse neid puud *Sangastes* kasvata da ei õnnestanud: wõib olla, on koht liig *wahtrikas*, wõi ehk on seeme märtsa lõunapoolsemast maakohast pärit. Minu puukestest sai igatahes suurem osa otse. Mõned ühikud on küll veel elus — wist aastat 15 wanad, aga ainult mõni toll pikad, sest et kasvud otlast ikka ära külmawad. Oleks väga tänuväärt *Ameerika* põhjaojast seemet tellida ja siin veel põhjalikke katseid teha. Ma ei tea, kui kaugel põhjapool see puu *Kanadas* veel ette tuleb, *Ulemjärwe* ääres on ta igatahes küll veel kodus. Mii wõtme küll loota, et kui seeme tema kasvuala põhjapiirilt tuua, ta siis meie maal edenema peaks. *Keskmiselt* andwat üks puu aastas 54 liitrit mahla, millest 3 naela *suhkrut* saab. On puud, mis keskmiselt 85½ liitrit annawad, ja üksainus kuulus puu olewat annud 787 liitrit mahla, millest 58 naela *suhkrut* saadud. *Poisikesepõlmes* talitastin ma *kasemahlaga* ja tean, et mõned *kas*ed palju magusamat ja rohkem mahla annawad kui teised. *Amee-*

rikas nägin ma, et vähemad *farmerid* (*põl-lupidajad*) omale tihti *wahtrasiirupi* tagawara muretsefid.

Acer negundo L. *Siberist* pärit. Ma ei ole kindel, kas see puu, mida ma *Siberist* olen saanud, otse *samasugune* on kui *Ida-Ameerika* *negundo*. Selle mahl pidawat ka õige *suhtrurikas* olema. *Krahw von Schwerin* nimetab oma lehtpuude *käsitraamatus* terwelt 44 liiki sellest puust.

Acer... *Siberist* pärit, mille liiginime-tust ma ei tunne, enam põõsas kui puu, wäikeste, sügawalt lõhestatud lehtedega, mis sügisel õige punaseks lähewad.

Kuna *wahtra* juures kerge on *ristjuga*tamist toimetada, siis ei ole wõimata, et kui asi tõhijelt ette wõetakse, siis niisugune puu saadakse, mis ka meie juures tarwilisel määral *suhtrumahla* annab.

Fraxinus pubescens Lam., *Ameerikast*. *Saar*. Tema seemnetiivad on 4,5 sm. pikad.

Fraxinus americana L., ka *Ameerikast*, seemnetiivad 3 sm. pikad. *Muidu* on neid liikiid raske üksiteisest eraldada. *Sangastes* on nad metsa wälja istutades segatud. *Nende* tüwi ei ole jelles wanaduses, kui neist saanijalaseid jaaks, mitte küllalt sirge selleks, niisama ka liig oksline; *wankri-*ehituseks kiidab aga tisker tema puud väga.

Fraxinus mandschurica Rupr., *Siberist* pärit, kasvab väga aeglaselt.

Fraxinus excelsior L., meie kodumaa *jaar*. Kaunatab *kewadkülma*dest noores eas *sedawõrd*, et teda madalates kohtades ainult teiste puude warju all istutada wõib. *Metsa* tuleb teda siis istutada enne, kui mets täiesti ära on laastatud, ja siis aegamööda teda teistest puudest wabastada. Puu on väga väärtuslik, iseäranis *wankrite* ja *saanide* valmistamiseks, niisama ka mööblitööstuses.

Ulmus montana Sm. *Jalakas*. Väga otsitud puu lookade valmistamiseks. Sied ja wili peaaegu warteta poolkera *sarnaselt* kooz. Koor wanematel tüwedel pikuti *pragunem*, ei pudene maha, wõsud *tumeprunid*, *karwased*, pungad roostepruunide *karwakes*tega kaetud. *Lehed* mõnikord õige suured, enamasti *karwased*.

Ulmus effusa W. *Künnaw*. Koor wanematel tüwedel pudeneb *leiate õhukeste* soomustena maha. Sied ja wili pikade

warte otsas, pikerguse kimbukefena koos. Niisama kui eelmine, lookade walmistamiseks väga kõlbuline. Neid mõlemaid ulmus-liiksid olen ma siin heade tagajärgedega seemnest kaswatanud. Etimeft pean paremaks, sest et see metsades sagedamini istutamatuks ette tuleb, sellega siis wististi siinjed olud temale sündsamad on.

Betula verrucosa Ehrh. Kask. Annab meil kõige enam ja õige head materiaali wanrite, mööbli ja masinate walmistamiseks. Kulub hõdrumise juures palju kui ofaspuu, sellepärast tehakse ka puukingad, kus neid tarwitatakse, ikka kasepuust. Peenikesti oksti ühes lehtedega kuiwatatult tarwitatakse saunawihtadeks, põhjamaades ka loomade, iseäranis lammaste, toiduks.

Betula alba L. Sookask. Koor walgem kui eelpool nimetatul; oksad ei ole kunagi allarippuvad; tüve alumisel otjal kasvab koor tüfati tüwe sisse, mille järele seda liiki kõige hõlpsam on eraldada harilikult kasest. Ei kaswa ka nii suureks kui wiimane.

Alnus glutinosa L. Mustlepp. Mõõbist-walmistamiseks meil kõige rohkem tarwitataw puu. Taseb ennast kergesti wälja töötada, ja õieti peitsitult sarnaneb ta natute mahagoonipuule; on aga väga pehme. Ka väga hea põletispuu. Kaswab õige ruttu, edeneb hästi ka niiskel piinal. Saksamaal metsafuultuuris õige tihti kasitataw; peaks ka siin rohkem metsameeste tähelepanu ära teenima kui siitamaani. Wälimu-selt on wanem puu tamme sarnane; sünnis ilupuuks parkides. Koort tarwitatakse wärwi- ja nahaparkimiswabrikutes juurel määral.

Alnus incana. Walgelepp. Põhja-Gestis annab pööstastena väga palju põletismater-jaali. Puuna kasvades jääb palju wähe-maks kui mustlepp. Pööstastena tatab tihti juuri maa-alasid, wõrsjub hõlpsasti juurtest. Walgelepa tihnikutesse olen ma heade tagajärgedega tamme istutanud. Lepa warjus kasvab tamm sirgelt üles ja laotab wiimaks oma krooni üle leparõõsa.

Sorbus aucuparia L. Pihlakas. Puud tarwitatakse wanrikibõstuses, iseäranis koda-rotateks. Siitamaani teda wist weel keegi meelega kaswatanud ei ole. Räästad ja muud linnud sööwad tema marju heameesel ja laotawad teda harwapoolsetes metsades juurel määral laiaki.

Aesculus hippocastanum L. Hobukastan.

Minu nooreas, aastat 50 tagasi, kasvatasti kastanid ka Võuna-Gestis õige laialdaselt. Sangaste mõija õues kasvaw umbes 10 wana, ilusasti arenenud puud; lagedal wäljal oli kogu puiestee, umbes 150 noort puud, istutatud. Ühel ainsal ebasoodjal talwel külmastid kõit need puud, peale kase noore, lõpulist. Tallinna ümbruses ja mererannal kasvab ta aga praegugi väga hästi. Nende kase puu wastupidawus on heaks näiteks, kui suur wõib olla taimede indiwiduaalne erinemine: kui niisugused walikud korduvad, areneb sellest taimede afflimatiseerumine. — Kastanist saab iseäraliselt head tiseritarbepuud: tema aastarõngad on waeralt märgatavad, sellepärast wõib teda igas juunas kergesti lõigata.

Carya alba Nutt. = *Hicoria ovata* Britt. *Carya* ehk *hicoria* liik kuulub juglans'ide (walspähkel) perekonna alla. Selle pähkla koor on väga pakas ja kõwa, tuum õige maitsew. Arwurikast *Carya*-liikide hulgast on see kõige põhjapoolsem ja tema puu on kõige wäärtuslikum.

Klimadest on talle kohasem Kesk-Euroopa oma. Juba keskimeses wanaduses lõbb ülemine koorekiht 5 sm. laiuste ribadena lahti, mis aga siiski puu külge jääwad. Noores eas kasvab ta väga aeglaselt — 12 aastaga umbes 1,5 m. pikaks — pärast-poole paremini. Kuna tal piistjuur väga tugew, on tema ümberistutamine raskendatud. Seeme idaneb ka halvasti; soowitaw on seeme sügawale maa sisse panna, et muld ei kuivaks. Sangastes tarkasid ühes *carya*'ga ka kuused juurelennanud seemnest, takistasid neid wähe edenemises, aga kaitsefid ka ühtlast. Kuna tema puu väga wäärtuslik on, oleks laialisemad katsed temaga soowitawad. Põhjapoolset poolferal kasvawatest talwel paljastest puudest on see wist küll kõige raskem, tema erikaal on 0,84. Koorealune osa puust on wetrumam kui südame ümber olew, on õige pakas ja iseäranis wäärtuslik. Seda puud tarwitatakse rattakodarateks, sellepärast wõib teda juba noorelt kasutada. Puu pidawat maharaiumise puhul juurtest uuesti hästi wõrsjuma, nii siis oleks teda wististi kõige kasulikum alametsana tarwitada. Mayr'i järele wõiks ikkagi loota, et *Carya alba* kõige põhjapoolsem liik umbes niisama talwekindel on kui tamm, seega siis wõiks teda meil kaswatada.

Meie metsalilledele terwekstegeu mõju.

M. J. K.

Kaljudes lilledes, mis meie metsades kõõfides wärmides färawad, peitub terwekstegeu jõud, ja mitte harwa pole kõige näotumad ja nõrgemad taimetefed just need, mille terwendam wõim. otse ime-tegeu on.

Kõiki neid, „rohtude“ all kokkumõdetud taimi kogutakse suurel hulgal ja wiitakse apteekidesse, kust neid meile teiste ollu-tega segatult tikkade, pillide, pulbri, tee wõi õli näol wälja antakse. Kodujeks tarwita- miseks ja wähemate hädade kergitamiseks ning arstimiseks on meil suur hulk lilli tarwitufel, mille korjamisest suurt kasu saaksime, kui me jalutuskäikudel nendest tähelepanematult ei mööduks.

Üks meie esimestest kewadlilledest on hanelillik (Bellis perennis). Teda tunneb ja terwitab igauks kewadisel ajal. Tema walged ehk roosakarwa õienupud annawad wäga head teed rinna- ja jooksjahaigetele. Süü peab — kui neid mitte kohe wärskelt ei tarwitata — pikkamisi warjus (mitte päetse käes) kuwatatama. See siindigu ka kõigi teiste lilledega, mida korjata mõel- dakse.

Õsimene lill meie metsades on õrn, wä- kene, sinine külmalilleke (Hepatica nobilis). Tema wärsked lehed ja õied tam- bitakse ja hõõrutakse õige peeneks. Kui seda puru haawadele ehk lahtistele paise- tele panna, mõjub see wäga puhastawalt ja terwekstegeuvalt.

Teine, igalpool armastatud lill on lõh- naw näälilke (Viola odorata). Näälil- kesetee on laste pikalistele nahahaiguste juures iseäranis soowitataw; ta mõjub wäga werdpuhastawalt. Mõni näputäis kuwatatud näälilkest, kuwatatud metsa- meistri- (Asperula odorata) ja maasikadõõsi annawad wäga maitsewa tee, mis terwisele kasulik ja närweärritawa õina tee asemel tarwitada wõib.

Iseäranis suur arstiline wäärtus on kopsutõberohul (Pulmonaria officinalis) oma esiteks punaste ja siis wiolettiniste õitega. Selle taimet wärsketest õitest ja juurtest valmistatud tee (juured peab ära keetma!) on wäga hea abinõu hääl-

äraoleku wastu. Kõripalawiku korral wõib selle teeduweega kõri puhastada.

Punane juur (Tormentilla erecta L. ehk Potentilla silvestris Necker) on sitke, met- sa-aasadel kaswan kollaste õitega lilleke. Selle lille juurte teeduweesi on kõige parem abinõu igapäewajeks juu ja kurgu puhas- tamiseks. Ka aitab see kaelapaistetuse wastu.

Kui päike juba soojemalt oma elusta- maid kiiri maa peale saadab, siis näeme nõmmedel kuldollaseid, tärnikujulisi lil- lekesi tärkawat. Need on arnika (Arnica montana) nime all tuntud taimetefed. Selle taimet arstiline wäärtus on wäga suur. Üheski majas ei peats arnika-piiritu- tus puuduma. Peawalu korral wõib sel- lega pead hõõruda; kui kufkumise, põrta- mise wõi pigistuse tagajärjel mõni koht üles paistetunud, wõib seda kergesti ar- nika-piirituse lapi pealepanemisega wõi koguni, kui wõimalik, ühe kolmandiku wee ja kahe kolmandiku arnika-piiritusejega leotamisega arstida. Ka koerte kufkumise korral, kui haawad mitte wäga sügawad ja lüha liig purustatud ei ole, waid ainult rohkesti werd jookseb ja haaw walutege- walt üles paistetab, mähitagu haige koht arnika-piiritusega kastetud sidemese.

Aprillil ehk mai algul tärtab metsades wäga armastatud kena lill: kanawarwas (Primula elatior). Tema lehtedest walmis- tatud tee on külmendamise wastu hea arsti- roht.

Tihitanwitatud woolmeterohi wõi rasj (Cyno glossum officinale) kaswab kõige paremini lubjapõhjala maadel. Sellel tai- mel on wäikesed tumepunajed õied, halb lõhn, aga suur arstiline wäärtus. Tema lehtedest teedetud tee on walusa kõhime puhtul wäga hea ning paistete wastu kul wäga puhastaw arstiroht.

Sama suure wäärtusega on muustjuur (Symphytum officinale), mis sageli metsa- kraawides kaswab, tema purpurikarwa, kollakujulistest õitest valmistatud tee on hea abinõu katarri wastu.

Tuttawamatest ja kardetawamatest miir- gitaimedest on igatsele tuttaw mürt

(Conium maculatum), mis väga tähtis arstirohi. Seda korjatakse õitsemise ajal ning pannakse 8—10 päevaks piiritusse liigunema; on ta täiesti liigunenud, pressitakse ta välja ja furnatasse selgeks, ning on siis väga hea rohuna hambavalu, valuliste paistetuste ning närviliste peavalude vastu pealemäärimiseks. Wärskest, puruõpigiostatult tarvitatakse teda kompressidena nahahaiguste vastu ja üles turjunud rahkudel.

Märgades metsjades ja ojakallastel kasvab kaunis kõrge, roosa õitega taim —

palderjan (Valeriana officinalis). Tema juurtel on läbitungiv lõhn ning frambimastane jõud. Palderjanitee on närvilise palaviku korral ja unetaoleku vastu hea arstirohi.

Mus, wiljapeamoodi kasvav, üheksaõis (Verbascum) kasvab kõige rohkem kiwimurdudes, wanades liivakuudes, prahihunnikutes, tema suured, kollased õied annavad maitsemat teed, mis higistama ajab. Meüranis kasulik on teda hingamisorgaanide paistetuse ja rinnahaiguste korral tarvitada.

Jahiasjandus.

Haawatud loomade tundmisest.

B. P—pp.

Väga tähtis on kütile teada, kust kohast on loom ehk lind haawatud, et otsustada, kas haav ka surmav või mitte.

Kõhta, kuhu laeng looma on tabanud, võib kõige kergemini ära tunda, lastes kuuliga, järelilikult suuremate loomade juures, nagu põder, hirm, metsõiga, karu, hunt ja teised, iseäranis aga sõrgloomade juures.

Kartetsihidega, jeda enam haawlitega lastes on juba palju raske looma haawa iseloomu üle otsustada ja just sel põhjusel, et nemad võivad saada mitu kergemat haawa ehk wigastust. Ekspressiga ehk lõhema kuuliga (neid võib ka kodusel wiisil kergesti valmistada) lastes, on haav veel suurem ja raske ning loom sureb tingimata, olgugi, et ta mitte väga tundelikult kohast haawatud. Harilikult kukub loom kohe, kui laeng südamesse ehk selgroosse on tunginud.

Harjunud kütt tunneb kohe ära, kas loom ehk lind on haawatud ja kuhu kõhta nimelt, (olgugi, et see näha ei olnud), järgmistel põhjustel:

Kui loom pärast paiku kukub ja jälle ules hüppab ning ära läheb, siis tähendab see, et laeng teda ainult põrutas, riivates

pealuud, sarve alumist osa ehk trehwas mõnesse liikmesse.

Kui loom teeb suure hüppe eestest, tagumiste ehk kõigi nelja jalaga, siis on ta haawatud kopsu ehk maksa. Sellejuures kiirendab ta jooksu, eraldub teistest (sõrgloomad), komistab põõsastesse, kuid warsti jääb jooks aeglasemaks ja loom kukub enamasti surmalt, sammu saba ehk enam eemal. Kui kopsuhaav suurema tähtsusega, siis läheb loom kaudemale ja teda otsukohe taga ajada ei maksa.

Kõhtu haawatud loom võpatab tugewast ja läheb ruttu ära, kuid warsti jääb käit aeglasemaks ja loom jookseb kiirus.

Eestestse jalga haawatu — kukub, kuid tõuseb kohe ja jookseb kolme jala peal väga kiiresti; tagumise jalga haawatu — kukub tagapoole, i. o. „istub“, kuid tõuseb kohe ja põgeneb, kuid mitte kiiresti.

Sundi ja rebase haawa tunda on raske küt teistel loomadel. Surmawalt haawatud hunt ja rebane komistawad ninalt ja hoiawad saba kõrgel püsti (rebane). Kõhtu ja tagumise lehaossa haawatud — teerawad kiirelt pea tagapoole ja hammustawad haawatud kotti. Kui haawatud rebane tuiگرداب, siis tähendab see, et tal on jalaluu pooleks lastud. Mõnikord la-

feb haavatud rebane kuferpalli ja wehib fabaga.

Jänes, kes felga ehk kullasse haawatud, hakkab kuferpallitama, kes kopsudesse haawatud — hüppab kõrvale ja kõrgele üles.

Haawatud linn võpatab ja wehib eba-loomulikult ja segaselt tiibadega, eraldub teisest ja istub harilikult eraldi. Pähe haawatud — tõuseb kõrgele üles; tagumise kehaoasasse — lendab rippuvate jalgadega (samuti ka jalgadesse haawatud); tiibadesse — lendab liugeldes allapoole, framplikult tiibadega wehkides.

Loomade haavade iseloomu võib otsustada ka jälgede järel, mis sugugi raske ei ole.

Jälg, mis alguses rohket werikaotust näitab, kuid edasi minnes väheneb ja veel edasi koguni wereta ehk harva mõni piisik näha on, — on tunnistusiks, et kuul pehmesse lihasse tagapoole, kaela ehk rinna on trehwanud, — üldiselt kerget haawa. Jalahaavast tuleb palju punast werd jälgede paremale ehk wafakule poole, — on kerge haam.

Sele weri, laialipaisatuna, näitab raskest kopsuhaawa ja et loom haawadest, hingates, werd purskab. On seda werd mõlemal pool jälgesid, siis on laeng loomast läbi tunginud. See haaw on vähem raske kui niisugune, kust weri (must) ainult ühele poole woolab, mis näitab, et kuul on loomasse peatuma jäänud.

Lume weri, wähesel arvul, tardunud, näitab, et laeng on trehwanud rinna sisse-must.

Lume, peaaegu must weri, segamini kaaliga, näitab, et laeng trehwas sooltesse.

Weri, wähesel arvul, tardunud, näitab, et laeng on trehwanud rinna sisse-must.

poole, näitab, et loom on haawatud peast ehk pea ligidalt kaelast.

Weri tükkidena, peaaegu must, termel jälgede ulatusel, näitab, et haaw wäga raske, et laeng on tähtsaid sifemisi orgaane puudutanud ja et werd tuleb looma kõrvalt.

Peale selle võib haawa kohta ja iseloomu otsustada weriste otste järel looma mineku teel. Samuti ei ole raske haawa kohta ära tunda looma lamamisaseme järel, sest werine plekk näitab ära koha, kuhu laeng trehwanud. Seda näitab ka jälgede korratus, iseäranis lumel ja sellepärast on alati, peale lastmist, karwis jäljed järel waadata: labaluusse haawatud loom wiskab (wibutab) ühe jalaga, joonistades lumele, efsib jälgedel, mis pärast need ka korratult reas ja segasid, ajab sõrad laiali (pöder ja teised sõrgloomad). Wõpatus võib veel haawite jooksu järel (talwel, lumel), wõrreldes neid looma jälgedega, otsustada, kas sai loom haawatud ehk ei, sest tihti tuleb seda ette, et jälgedele werd sugugi ei jää, kuid tihti maa taga kukub loom surmalt maha (niisuguseid juhtumisi on minul jänestega ette tulnud). Samuti ei ole ülekarune järel waadata, kas ei leidu lastmise kohal karwu ehk mõni nahatiikikene, mida kuul ehk haawlid wõiwad sünnitada.

Oleks huwitaw ja tarwilik, et meie auwäärt kütid sel alal lõna wõtaksid meie lugupeetud ajakirja „Gesti Mets'a“ weergudel ja kirjeldaksid oma tähelepanekuid loomade haawade alal. Samuti oleks ka wäga tähtis haigete loomade ülespidamise ja tundemärkide üle kütte informeerida.

Ootamata wõõras.

Mälestused taigast P.

Metsa all walitses haruldane wätkus. Ei liikunud oks, ei sirbimud lind ega olnud kauge metšloomade kisa kuulda. Minult jääseparwed ajasid oma ühetoonilist pilli. Ülast, muustjuurest taewast saatis täiskuu oma kahwatanud walgust läbi punde okste maapinnale, seal fantastilisi warjusid sünnitades.

Jästusin suure seeditpuu all tule ääres, waatamata lämbuwast soojast Ussuuri-maa juwebööst, ja panin jääskede peletamiseks kuu-seotši tulle. Olin juba paar kuud ühtjargi taigas ja jõudsin maamöödutöödega Jaapani mere äärest kõrge Sihotoliini mäeseljandiku alla. Alataja muutus maapind, ikka kõrgemaks tõusid mäed. Minu olid seljataha jäänud lagendikud ja mäekünkad, mis täis metšloomade teeradu ja tallermaid. Umbruskonnas ei olnud ühtki jälge, puudusid tundemärgid, mis tunagi inimese liikumisest jelles piirkonnas oleksid tunnistust annud. Siin wersetatõrguste mäeseljandikkude weergudel kaswas suur ja uhke kuusomets üksikute seeditretega, mis kaetud muinasjutulise rippuwa samblaga. Meisjalune oli lage, pöölasteta ja sihtajamihets väga soodus. — Selmisel hommikul saatsin tööliised wälja kindlal arwamisel, et nad warakult sihi kõrgele Sihotoliini seljandikule wälja raiuwad ja õhtuks laagrikohale tagasi jõuwad. Kuid nüüd nättas kell juba 12, aga tööliisi ei tulnud weelgi. See oli imelik. Siheri mehätööliised ei karda ka õhjel, kui kuu teed walgustab ja isääralist hädaohtu aimata ei ole, suurema huljana sihtidel liikuda. Sellepärast ootasin neid kokaga kuni kehtööni. Siis läks koki puu alla pikutama, kuna mina tule ääres mõtteid mõlgutasin ja mõtstatada püüdsin, mis wõis mehi talistada laagrisse tulemast. Minu jalge ees magasid kaks kikas kõrwadega Siberi laikat, kes endid sama kui minagi jääskede eest katjusid süttu stäse ära peita. Juba pidin oma jäästikusse *) ma-

gama minema, kui forraga sihil ossa praksumwat kuulsin. „Alhaa, tulewad!“ mõtlejin ja pidin koka äratama, kuid kõik jäi unesti waitsete ja sihile waadates et näinud seal kedagi liikumat. Koerad olid rahulikud, sest järeldasin, et wast kergejalgne mägestikukits (Moschus moschiferus) üle sihi jooksis, ja pugesin riidest lahti kiskudes jäästikusse. Mõnus on selles sügawas metšarabus pikutada, olles täielikult kaitsitud küütawate jääskede eest. Kuid nüüd ei tulnud muud und. Euhat mõtet läbistas pea. Kord arwasin, et töölistest mõni on puu alla jäänud, kord — et hunhuusid on ootamata kallale tunginud, kord — et lihkjalik sihil kõrwale sattudes metsa ära eksiis, mis haruldane asi ei olnud. Korraga kuulsin teijelt poolt sihti kasaseid kärmeid samme tule poole tulewat. „Sunhuus!“ läbistas kui wälk peast ja ka walgukiiirusega haarasin oma kõrwalt kroonu wintpüüsi, tõstsin jäästiku ääre üles ja lastsin sihtimata sammude juunas pangu. Siirisa ulumisega fargasid koerad üles, kuid selle asemel, et metsa poolt tulija kallale joosta, pugestid teispoolle tuld. „Mis kurat seal oli?“ küüsi ehmunud näoga koki maast üles. hüppates ja kirwest kätte haarates. „Tont teab, pragistas juba teist korda tule ligidal,“ wastasin mehele. Unt oli läinud. Mitmeaastasel taigas töötamisel oli ette tulnud juhtumusi, kus wana uudishimuline meisküpp laagri ümber õhjel ringi kaaberdas, kelle raske sammud sülla 60—70 pealt selgesti kõrwu kostsid, kuid nii lähedale ja otse tule ääre ei olnud weel ükski metšaline julenud tulla. „Peab inimene olema, kuid lasteriistata,“ arwasin ja jäin walwama. Koerad urisid omaette ja näisid kartkikud olewat. Kuid õõ mööduis ja hakkas koitma, ilma et midagi oleks juhtunud. Andsin püüsi kokale ja pugesin jälle magama, sest ees oli raske rännak mäeseljandiku kõrgele harjale maamööduritadega, mille kandjateks tööliisi karsitult tagasi ootasin. Waewalt olid silmad kinni läinud, kui koki karjuma hakkas: „Tõuske üles, tõuske üles! Asi on halb!“ Jälle hüppasin jäästikust wälja, seerord rewolwrit pistku haarates ja küüsin:

*) Säästikuts nimetatakse wällest, õhulest riidest walmistatud telki, mis paar jalga kõrge ja lai ja nii pikk, et inimene pääseb sees olema. Presenttelkides on suwel liig palaw magada ja mägestikus liig raske seljas taastada.

„Mis lahti?“ — „Marusja on öösel laagri juures käinud,“ vastas kott hirmunult. „Mis sa waletad, mis temal siin kõrgustikul luusimist võib olla?“ — „Tulge, waadake, kus jäljed, kõigest kolm silda tule äärest eemal.“ Käisin vaatama ja leidisin tõesti juure Ussuuri tiigri (keda kohalikud elanikud „Marusja'ks“ ja „barõnja'ks“ nimetavad) jäljed maapinnalt, kust töölistes oma asemetele sambla olid üles kirkunud. „Waat, misjugune elukas meid öösel vaatamas käis,“ ütles kott tähendusrikkalt ja lihas juure: „Tänu Jumalale, et kuul teda ei haawanud, muidu oleks meid ühes koertega lõhki rebinud.“ Mina wandusin täiest siidamest. Ju mitu suwe olin metsas mööda saanud ja kõige suuremate loomade peale jahti pidanud, kuid tiigri ei olnud kofku trehwanud, ehk ta jälge küllalt nähtud ja ta õudset häält eemalt kuulnud. Nüüd tuli ta laagri juure, kuid ma ei mõtnud mõni minut kauem ülewalt olla, et oma kuuliga teda kuulalget tabada! „Nüüd peab rutem katsuma siit kohast ära kolida,“ andis kott head nõu. „Pole wiga, ega Marusja meid puutu, temal on koerad ju mausroaks,“ julgustasin meest. On teada, et tiiger inimesse siis lmassti ei puutu, kui koer ligidal, keda ta tõesti kõige parema meelega murda armastawat. Sel-

letõttu kardawad teda ka kõige julgemad karu-koerad ja oli arusaadaw, miks minu kikk-kõrwad öösel tiigri liginemisel paremaks arwasid suud kinni pidada ja kartlikud näisid.

Wareski tulid töölistes. Nad olid tiigrit üle mäeseljandiku näinud alla turlewat ja kartnud widemikus laagrisse tagasi tulla. Sõ olid mööda saanud puude all, mis harilik asi, kuid nälg oli meestel suur. Tiiger on ainukene loom, keda Ussuurimaa metsades tõsiselt kardetakse. Suwel hoiab ta inimeste eest kõrwale ja harwa saab teda näha, kuna ta talwel isegi küladesse ilmub ja lautadest loomi ära wiib.

Sihtl aparadiga päewapildistades ja Sihotoliini seljandikule posti püstitades, sammujäme tagasi laagrikohale ja sealt alla Jaapani mere kalda poole. Nännak mägedest alla läks seebord imeruttu: keegi ei tahtnud teiste taga käia, sest wanarahwa jutu järele näpsawat tiiger ikka kõige tagumise mehe rongist ära, mispärast üks tehest püüdis kämmemini edasi liikuda. Kuid tiigrit ega ta jälge meie seebord enam ei näinud.

Minul on „Marusja“ kasukast weel praegugi kahju, kes selle kergesti oleks mõtnud maha jätta, kui ta mõni minut warem oleks wõõraks tulnud.

Mitmesugust.

1782. aasta juhatusfiri Liwimaa ja Saaremaa kroonumetsniffudele.

4

(Wilt kodumaa riigimetsadest ja metsawalitsemisest poolteiseajaja aasta eest.)

14.

Wõpuk on iga kroonumetsnik kõigis selle hertsogiriigi 4 kreisis ja prowintsis Saaremaal kohustatud alati kewade- ja juuwiste-pühade wahel aastast aruamet General-Defonomie'le ära andma kõitide mõõdunud aastal metja wäljaandmiste kohta tema järelewaatuse alla usalbatud metsadest. Nimelt tuleb iga metja kohta eraldi aruanne saata ühes juu-

relifitub originaal-raiepiletitega ja ühtlasi seejuures järgmisi teateid anda.

A) Kas on kōit kroonupiirid puutumata, wōi on kujukil üle piiri tungimist mārghata, kusjuures neist juhtumistest, mis juba kohtuniku tātte arutusele antud, enam kirjutada tarwis pole, et mitte ülekaruseid teateid ei loquks.

B) Kas on metsniku järelewaatuse all olewates metsades weel laagripuid olemas; misjuguistes metsades ja misjuguistes kohtades. Kas on nende laagripuude hulgas palgipuid wōi on ainult lüttepuud. Kas on metsapiirides palju ladwakuulwi puid wōi on juba toore metja raiumijega algust tehtud ja wiimasel juhtumisel:

C) Kas on nimelt lāinud aasta lehtpuu-langid ja kus otaapuu-langid maha raitud, ja kui suur oleks

umbes wafamaades, jilma järele arwates, iga jaronone lant.

D) Kui metjad on juba geometriliselt aasta-lantideks jaotatud, siis tuleb igaord teadustada, kas wiimase aasta langist jätkus aasta tarwiduseks, kas on sellest langist midagi üle jäänud või oli tarwidus järgmistest langist juure wõtta.

E) Kuidas on järgmise aastalangi oluford; misjugune koosseis puufeljide järele.

F) Kuidas on eelmiste aastate lantide uuendusega; misjugaed puufeljid seal tärtawad, wõrreldes seal eme laarwanud puufeljidega.

G) Misjugaes mõijates ja misjugune puufelts külitub; misjugaed tagajärjed eudistel külitel. Ührlasi, misjugaes seifulorras on loomulik metja-uuendus teistes metjata mõijates.

H) Kas on kõik mõija talupoegade laastamistohad puhtalt wälja raiatud ja

I) Kas on läinud aastal kroonumetjas tuletahju olnud; kui suur tahju on sellega sündinud; kas on süüdlased leitud ja trahwitud.

K) Kui palju raha on eme õnnistatud mesipuude eest kogumummas sisse tulnud.

Wastused kõitide nende punktide kohta peawad võimalikult lihibalt, paari sõnaga delbub olema. Paremaks arusaamiseks on käesolewale instruktioonile plaan jamaest aruandest ühes juurelihtatud teadestega, mille järele iga metsnik kergesti wõjstada võib, misjugaes lujul tema oma aruannet walmitama peab.

Need aruanded tulewad esitels alles juuwiste-pühits 1784. a. sisse anda ja sellest ajast igaal aastal seljal ajal lorduwal. Esimeses aruandes tulewad üles wõtta kõik raiapiletid, mis peale kolmekuningapäewa 1783. a. sisse tulnud.

15.

Kahtlusi ei ole, et iga kroonumetsnik wande järele ja lohuwetrult äärmiselt täpselt ja täie truidusega kõik täidab, mis käesolewa instruktiooni punktides ette nähtud. Siis on metsnik omalt poolt õigustatud tõrge kroonu käest järgmist taju saama:

A) Peale juba laadud reisi- ja ülespidamisrahade laab tema iga aasta palka Eesti maal 60 rubla ja Lätimaal 60 Rthlr. Alb., osawitisi, iga kolmandiku aasta järele.

B) Keiserliku kreiskommisjariaadi poolt metsnikule kätte antud põllu- ja heinamaid lafutab ta täiesti mawhuta, wälja arwatud õpetaja jaoks määratud mawhub. Ra on metsnikul lubatud temale tarwitada antud maad, kui seal peaks leiduma wõjastidku, mis põlluks üles harida kõlbukit, põllule lihts teha, kuid muud laastamised on metsnikule teelatud.

C) Metsnikule antud riigi julaseid laab tema ma harimiseks, kuid peab neid, kui iga hea peremees, riitega, palgaga ja toiduga warustama ja võib neid peale lohusite tööde ta abits metja järelewaatamisel tarwitada. Neid julaseid võib metsnik wõhemate sümtegede eest mõõduka lohusite distsipliniga laris-tada, kuid nühelba ei tohi neid mitte rohtema kul 6 piitsahoobiga. Sülittegede eest, kus juurem laris-tus järgnets, tuleb teadustada keiserlikule kreiskommisjariaadile.

D) Mõija poolt metsnikule allumad metjawahid peawad metsnikule tema juhatusse järele metjata-lituse juures abits olema; peale selle peawad metjawahid wälja- ja heinaboristamise ajal metsniku küt-litise majapidamise lajuts ette nähtud tööpäewi tegema (nimelt 10 jalamehepäewa nende metsnikkude juures, kellel maad ei ole); rohtem ei tohi isiklites hu-wides tööpäewi nõuda, mida lahelordse päewade tagajitegemiseega trahwitakse.

E) Oma metja piirides asuwates järwedes ja jõgedes võib metsnik oma majapidamise tarwiduseks lalul püüda, kuid ei tohi seda luba mingil wiisil kur-jasti tarwitada ja sellest mingisugust äri teha.

F) Niijama on metsnikul lubatud oma tarwiduseks jahiloomi ja lunde lasta, wälja arwatud poegimise ajal, kuid mingil wiisil ei tohi tema jahifaaki lunda ega müüa, misjugaes loral jahipidamise õi-guse laotab.

G) Kistlaid loomi võib metsnik igaal ajal lasta, tappa või püüda, igaalpool, luhu tema metskonna piirides asuwate mõijate maad ulatawad, ja loogul lohusets tehakse temale siin, et tema, weeranis lewadel, abits mõttes kõiti omale allumaid metjawaste ning sulaseid, kõige suurema hoolega kistloomade pe-fakid otjits ning neid häwitaks; seejuures ei tohi aga metsnik jahipidamist oma pea-ülesandeks teha, mis teda kergesti teiste lohusite täitmistest kõrwale lujuts.

See wõju seda rohtem siin meele tuletatud, sest õige paljud metsnikkude hulgast on jeni ainult kütid olnud, kuid mitte metsnikud.

H) Metsnikule kätteantud raioonis võib tema wanu õnnistatud puud oma lajuts mesipuudeks pi-dada, kuid ei tohi ühelt puud nii oma metkapiirides kui ta wäljaskpool selleks otstarbeks juure rauda, sel puhul poole aja oma kolmandikasta palgaga ristteerides. Niijama ei tohi ta oma wanu õnnestatud puud wälja rentida. Et pärastli watelusi ära holda, peab iga metsnik käesolewa instruktiooni kättesa-misel keiserlikule kreiskommisjariaadile teadustama, kui palju wanu õnnestatud mesipuud temal metja-piirides olemas.

Kui juhumiisi uued oluforrad nõuawad või kui käesolewa juhatuskirja läbiwiimisel ühed või teised punktid suuri raskusi sümmitawad, on wõimalus jäetud, et sellele instruktioonile täienbus laadetakse või feda tarwititel määrat muudetakse.

On loota, et kõik kroonumetsnikud, nii lantide raiu-misel tarwitikke korraldust tehes kui ta uute metjade asutamisel tehtawate külitde juures oma wilumust ja ustinust teenistuse alal seda rohtem üles näitawad, et ülemus oma silmaga kõiki neid edusomme metja-lasawatuse alal üle waadata mõikleb, ja selle tõttu igaüks oma tööde ette nähtama peab, kas oma awks wõi wastutusets.

Kõik feda peawad selle hertfogiriigi ja prowintsi Saaremaa kroonumetsnikud sõnakuulelikult täitma.

Rita linnas, General-Defonomie kantseleis, 26. novembril 1782. a.

Balthasar wabaherra von Campenhausen,
kui Liwimaa hertfogiriigi
General-Defonomie direktor.

S. Pommer Esche,
General-Defonomie sekretäär.

(Järgneb.)

Astajajate laisfets.

Uljargnevad read on määratud metskonna astajajate laisfets ja teadmifets jellele härrale, kes „Eesti Mets“ as“ küsimiste peale vastufeid annab.

Ühel pühapäeval oli aega ja ma lehitsefin 1923. ja 1924. a. „E. Mets“ läbi, eriti huvi tundes küsimiste-vastuste vastu. Kolmes-neljas kohas laebamad astajajad, et metsailemad nõuavad nende käest palju rohkem ületunnitööd, kui kunagi mõni teine riigafatus. Küsitakse: kas ja kui palju ületunnitööd teha tuleb, mille peale vastus, et ületunnitööd peab tegema nii palju, kui töö seda nõuab! Nii mõiks küll ööpäevamad vahetpidamata tööd teha! Miks nõuavad aga ainult metskonna metsailemad astajajatele nii palju ületunnitööd („E. Mets“ nr. 3 — 1924. a., kuni 16 tundi järgimööda), kuna linnas, maafonna metsailema juures, ametnikud õige harva ületunnitööd teevad? Teifelt poolt aga ei loeta maal elawat astajajat üegi mitte metsaametikufks, f. o. tal ei ole luba tajuta oma lehma riigimetks tarjataba; kui ta kantfelei juures ega riigi hoones ei ela, siis küttepuid ei saa; kui korterit metsailem muretfe-da ei taha, siis riigi poolt korterit ka ei saa; heinamaa eest peab kallist renti maksma ja palgast võetalle veelgi 10% maha! Selle eest aga nõutakse jarmalt ifikult ületunnitööd ja — siis muud kui tee! Näda jumib inimest teenima ja hea on, kui üldje taha saab. Aga hea tundega vift üfki metsaametikul üldje ja astajaja eraldi, küll praeguste palgaolude ja töötngimiste juures ei teeni.

Miks on metskonna astajajad töödega niimörd loormatud?

Eftels on jelles jüüdi meie ajutuste bürokraatim, mis astajajate liig laats ajab. Tahetakfe astja lih-fustada, aga pole kunagi astajajatele küsitud, kuidas üht või teist astja lihjamaks teha mõiks. Kus abimefkailemad kantfeleibest eemal asuvad, seal ei tööta nad üldje kantfeleibes ja astajajatel tuleb ka abimefkailema mitmesuguseid tööd teha. Tähti teevad aga metsailemad ja nende abid liig wähe tööd, nimelt kantfeleitööd, ja pea fõit tööd langeb ainuüfki astajaja laela. Sellest siis tulebki, et arwu poolest on metskonnas palju inimesi, kuid töötgijaid on ainult üfks-laks. Kui metsailemad tõesti 7-tunnitfeist tööpäevast kinni peatfid, siis oletks kantfeleibes hoopis wähe tööd ja fõit oletks korras, aga niüid on juurem oja kantfeleibest korratumas olefus. Muidugi on metsailemate ja abide seas ka neid, kes kantfeleitöödest ifikult energilifelt oja wõtawad, nagu näit. P. metskonna metsailem h-ra K., kes talvel 1922./23. a. täiesti ilma abimefkailemata oli ja ometi fõit hästi ära tegi. Kuid farnafeid ametnikke on meil hoopis wähe.

Mina ifikult teen tööd nii kuidas seda tarwis, aga kui ma sealjuures wilefakalt ja puudufes pean elama, siis laob küll fõit töötgemitse tahimine. Palta faan 4770 marka tuus, jellest peame abitaafaga elama. Maad ei ole, nii et fõit tuleb osta. Ühast on puudus, kartulid üldje osta ei saa: olen juba 4 nädalat ilma; suuremal arwul fifeostmifeks puudub raha. Oletks omal natuke aiamaad, laats ifta paremitki elada. Kuidas riideid ja faapaid faada, seda ei tea — praegu on veel wana faapawara. Oufe dūdne on astajajate faatus ja paranemifeks niipea lootust ei ole.

H. Schulz.

Toimetufe märkus: Ülaltoodut awaldades, mis metskonna astajajate elu ja töötngimust wal-gustab, ei saa tähendamata jätta, et „Eesti Mets“ a“ toimetus oma kohufeks on pidanud toimetufele faadetud küsimistele vastufeid anda, mis maksvate feaduste, määruste ja ametliste korraldustega kokkufõlas olekfid, aga mitte nii, nagu toimetus ife soowits wõi healmeel el näeks.

Mis puutub metskonna kantfeleitöödesse, siis ei saa kuidagi nõus olla, et metsailemad ja nende abid igapäew 7 tundi kantfeleis töötakfid, jekt kes ja millal peaks siis tööd metsas tegema ja korraldama? Kuid teifelt külfest ei saa ka tunnustamata jätta, et mõned metsailemad kantfeleitööd, nähtawasti, peaaegu täies ulatufes astajajate peale meeretawad, mis praegufe töötoorma juures wiimastel muidugi äärmifelt raske fanda on. Et see nii on, seda näitawad faagedafed küsimised ja kirjad, mis toimetus astajajatele faab. Ja et need kirjad ja küsimised mitte nendest metskondadest ei ole, kus fõit metsaametikufud (toimetufe teades) ühije metsameeste-pere moodustamad ja üfsteifele jõudumööda abits on, siis peab tahmata oletama, et ka teistes metskondades kantfeleitööd ärawõitmata talistust ei peaks tekitama, kui üksmeel ja tahtmine ei puudu wastastifku üfsteif aidata.

E. metsateenijate ühingu ofakonnad.

Faljsude foorwil toome finkohal ühingu ofakondade nimestiku ja fefljuhatusel oiwad andmed ofakonna arwamise ja liikmete arwu kohta.

Et eelolewast kongressifst ainult nende ofakondade faadifud, kes liikmemafku läinud aasta eest ära on maksnud, hääleõigufega oja wõtla faawad, siis toome ka teated selle kohta, kas ofakond on läinud aasta mafku ära maksnud, et need ofakonnad, jellel see õiendamata, teatfid seda weel enne kongressi ära õiendada.

Ofakonna nimetus	Arwamise aeg	Kõikmete arwu liikmete nimetuste teadete järelte	Kas liikme- maks 1923. a. eest makstud
1. Abawere . . .	21./XI—23. a.	14	ei ole makstud
2. Aitla . . .	12./XII—20. a.	23	„ „
3. Antja . . .	9./I—21. a.	22	„ „
4. Audru . . .	6./VI—20. a.	32	on makstud
5. Awinurme . . .	14./XII—19. a.	?	„ „
6. Katre . . .	26./VIII—21. a.	23	„ „
7. Ahja . . .	28./V—22. a.	15	ei ole makstud
8. Alatsiwi . . .	9./I—21. a.	14	„ „
9. Craftwore . . .	8./VIII—20. a.	22	„ „
10. Halliku . . .	1./VI—21. a.	26	on makstud
11. Haapjalu . . .	6./IX—21. a.	24	„ „
12. Suufi . . .	26./VIII—22. a.	17	ei ole makstud
13. Sifaku . . .	?	?	on makstud
14. Sõhwi . . .	15./I—21. a.	18	„ „
15. Säneba . . .	11./X—21. a.	33	„ „
16. Käru . . .	25./V—20. a.	18	„ „
17. Kaiawere . . .	16./XII—20. a.	28	ei ole makstud
18. Keawa . . .	4./IX—23. a.	15	„ „
19. Kariste . . .	2./IX—23. a.	16	on makstud

Dfakonna nimetus	Avamise aeg	Kiikmeie arvu mitmaste teadeta järele	Kas kiikme- mats 1923 a. eest matstus
20. Kärewere	22./VIII-20.a.	22	ei ole matstus
21. Kilingi	?	?	" "
22. Karula	15./I-21. a.	19	on matstus
23. Kongota	21.II-21. a.	35	ei ole matstus
24. Kastre	16./I-21. a.	20	on matstus
25. Kambja	9.IX-21. a.	23	" "
26. Kolga	30.XII-20. a.	24	" "
27. Kõnnu	1./VI-20. a.	27	ei ole matstus
28. Kõpu	28./VIII-21. a.	19	" "
29. Kärtna	2./IX-22. a.	12	on matstus
30. Kärbla	4./I-24. a.	11	ei ole matstus
31. Loodi	4./IX-21. a.	18	on matstus
32. Lohja	?	?	" "
33. Laifjaare	7./I-21. a.	14	ei ole matstus
34. Looju	4. IX-22. a.	18	" "
35. Mätsu	6./VI-20. a.	28	on matstus
36. Märijamaa	4. II-21. a.	24	ei ole matstus
37. Narva	9./V-21. a.	26	" "
38. Stepää	19./XII-21. a.	23	on matstus
39. Drajsse	1./III-21. a.	20	ei ole matstus
40. Oisu	14. VIII-21. a.	11	" "
41. Drava	6. VIII-22. a.	9	on matstus
42. Büsfi	?	26	" "
43. Pütaste	2./I-21. a.	20	ei ole matstus
44. Bagari	1./I-21. a.	?	" "
45. Puurmani	24. X-20. a.	23	on matstus
46. Piirfalu	1. V-21. a.	19	ei ole matstus
47. Paaswere	31./VIII-21. a.	21	" "
48. Pitawere	3./VIII-21. a.	12	" "
49. Purila	9./VIII-21. a.	12	" "
50. Portuni	3. IX-22. a.	19	" "
51. Roela	16./I-21. a.	22	" "
52. Ratwere	28./VIII-21. a.	16	on matstus
53. Ratke	31./I-21. a.	24	ei ole matstus
54. Roofa	6./IX-21. a.	23	" "
55. Rõpina	1./VIII-20. a.	32	on matstus
56. Rawa	5./IX-21. a.	26	" "
57. Rummu	7./V-22. a.	11	ei ole matstus
58. Surju	10./VI-20. a.	18	" "
59. Saaremaa	31. V-20. a.	67	" "
60. Sangaste	27./II-21. a.	25	" "
61. Sagabi	29./VIII-22. a.	26	" "
62. Lorma	25./X-19. a.	27	on matstus
63. Triigi	2. IX-21. a.	16	ei ole matstus
64. Lürti	?-21. a.	29	on matstus
65. Tartu	4./IX-21. a.	19	ei ole matstus
66. Undla	21./I-24. a.	23	on matstus
67. Wastfelliina	19./VI-21. a.	27	" "
68. Woltweti	1./I-21. a.	19	ei ole matstus
69. Walga	13./II-21. a.	14	" "
70. Wainwara	23. II-21. a.	31	on matstus
71. Wõru	19./XII-20. a.	34	" "
72. Wigala	24./IV-21. a.	?	ei ole matstus
73. Wandra	21./II-21. a.	11	" "
74. W. Antsila	22./VIII-21. a.	30	" "
75. Wastemõisa	23./I-21. a.	19	" "
76. Wädna	3./VII-22. a.	16	" "
77. Wiimji	10./IX-22. a.	8	" "
78. Walgu	25./XI-23. a.	12	on matstus
79. Tallinna	?	?	ei ole matstus

Dfakonnad, mis oma 1923. a. kiikmematku kuni kongressini ära ei ole matstus, loetakse ühinguft wäljaastunuks.

Märkus: Dfakondi, mille kohta teated puudulikul, palutakse neid täiendada. Kiikmematku faatekiuolgu igatord tähendatud, misluguse aastast eest kiikmematks faadetud ja kui palju ofakonnal kiikmeid.

V. ülemaaline metsateenijate kongress.

Kestjuhatusel oli kawatjus V ülemaalist kongressi kutsuda, endiste aastate eestjuul, septembrikuul kottu, kuid arwesse wõttes, et täesolewad erakorralised metsatõõd ei uuba metfaametnikel suurel hulgal kottu kottu, ei pidanud peawalitus kongressi kottu kottu septembri kullalt otstarbekohajeks ja soowitaks, et kongressi kottu kottu eadasi kottu kottu no-wembri lõpuni wõi detsembri alguni. Ka on paljudel ofakonnadel alles läinud aastast kiikmematkiud diendamata ja kuna põhikirja § 10 põhjal need, kes eelmise aastast eest kiikmematkiu ei ole matstus, ühinguft wäljaastunuks loetakse, siis kaotawad need ofakonnad wõimaluie oma eittaja läbi hääledijusega kongressift oja wõita.

Et aga ainult ühel meelel ka ühifel jõul wõimalik on midagi ette wõtta ja läbi wiia, siis on rohkem kui soowitaw, et kongressil wõimalikult iga metstond ehitatud oleks.

Kellepärast soowitame neile metstondadele, kus ofakonnad alles awamata, kotte awamisteks samme astuda ja paneme ofakonnade juhatusetele südamele, läinud aastast kiikmematkiu diendamiseiga rutata.

On aeg, et lõik metfamehed ühineksid kui üts mees, et abinõusid leida onkorra parandamiseks.

Kalender-käsitraamatu eest

jaatfid raha ära (järe):

61. Portuni metst., 25. eff. eest — 1000 mt.

62. Sutlema metst., 25. eff. eest — 1000 mt.

63. Koeru metst., 25. eff. eest — 1000 mt.

64. Kilingi metst., 25. eff. eest — 1000 mt.,

misluguste summade wastuõõtmist kiirtohal tänuga kiwiteeritakse. Kõiki, kellel kalendrite eest raha weel faatmata, palutakse jeda wõimalikult 15. okt. s. a. ära faata.

Kestjuhatus.

Toimetusele faadetud kirjandus.

Homan, nr. nr. 15 ja 16 — 1924. a.

Loodus, nr. 7 — 1924. a.

Majaomanik, nr. nr. 30, 31 ja 32 — 1924. a.

Maaomawalitus, nr. 8 — 1924. a.

Põlumees, nr. nr. 15 ja 16 — 1924. a.

Sõdur, nr. nr. 32, 33, 34 ja 35 — 1924. a.

Gesti Wajandus, nr. nr. 31, 32, 33 ja 34 — 1924. a.

Ujalehtede: „Põhja Kodu“, „Wõru Teataja“, „Gesti“ ja „Rahwalehe“ jootswad numbrid.

Poolametlikud teated.

Metsade Peawalitfufe ringkirjad.

16. augustil 1924. a. — Nr. 5345/12.

Urusaamatuste ärastoidmiseks teatab peawalitfufus, et koosseisude wäändamise tõttu ametist wabastatud metsaametnikud, kes peale rahapalga ka natuuras palka saavad, on õigustatud peale kolme kuu rahapalga summi ka natuuras saadawat palka (s. o. forster, liite ja maa) kolm kuud edasi saama, wabastamise päewast arvates.

Metsawahid, kes koosseisust wälja paigutatud, aga ametisse wabapalgalisena edasi jäetakse ja rahapalga ajemel ainult natuuras palka hakkawad saama (forster, liite ja palgamaa), on õigustatud rahapalka kolm kuud edasi saama, sellest ajast arvates, millal nad koosseisust wälja jäid ja naturaalpalka peale üle wiidi.

Wiimastega tuleb kui wabapalgalistega wastawad teenistussuhted jölmida, kusjuures igasuugune rahaline togu, nagu perekonna abiraha jne., ära jääb. Seesuguste wabapalgaliste metsawahide kohustusel teenistusajal oma wahiomas on koosseisus olewate metsawahidega ühesugused.

Metsade peawalitfufe juhataja päewakäsub.

5. augustil 1924. a. — Nr. 49.

Rummu metskonna asjaajaja Salme Tandorf wabastatakse ametist tema enese soovil 1. augustist s. a. arvates.

Kod. Mar Erlemann määratakse Wihterpalu metskonna II j. abimetfauilema k. t. 8. juulist s. a. arvates.

Wimurme metskonna asjaajaja Gustaw Mürsepp paigutatakse ümber, tema enese soovil, Orawa metskonna III j. metsniku k. t. 18. juulist s. a. arvates.

Burdi metskonna II jaost. metsnik Arthur Mõistlik wabastatakse ametist, kuritarwituste tõttu, 1. aprillist s. a. arvates.

11. augustil 1924. a. — Nr. 50.

Kõsu 16. juulist s. a. nr. 44 dienduselts lugebä kod. Aleksander Beljajew, määratud Undla metskon-

na asjaajaja k. t., mitte 1. juulist s. a., waid 1. augustist s. a.

16. augustil 1924. a. — Nr. 51.

Kod. Georg Poikson määratakse Urjaare metskonna metfauilema asjaajaja kohuste täitjaks 1. juunist s. a. arvates.

Sulkema metskonna abimetfauilem Wiktor Puust paigutatakse ümber tema enese soovil Polli metskonda I j. abimetfauilemaks 4. augustist s. a. arvates.

Kod. Elfriede Puusepp määratakse peawalitfufe ajutiseks tööjõuks 1. augustist s. a. arvates.

21. augustil 1924. a. — Nr. 52.

Kod. Jüri Kuljus määratakse Urjaare metskonna I järgu metsniku kohuste täitjaks 6. augustist s. a. arvates.

Järwa maakonna metfauilema kantseleiametnik Silba Teder wabastatakse ametist tema enese soovil 2. augustist s. a. arvates.

Kod. Helmi Martin määratakse Järwa maakonna metfauilema IV järgu kantseleiametnikuks 3. augustist s. a. arvates.

Koosküla metskonna asjaajaja k. t. Anna Partau kinnitatakse sama metskonna asjaajajaks 16. augustist s. a. arvates.

Polli metskonna abimetfauilem Arthur Rühli paigutatakse ümber teenistuse huwides Kilingi metskonda I j. abimetfauilemaks 28. juulist s. a. arvates.

Haapfalu metskonna abimetfauilem Harry Feldhuhn wabastatakse ametist kuritarwituste tõttu 1. augustist s. a. arvates.

26. augustil 1924. a. — Nr. 53.

Lamwastu metskonna II jst. metsnik Weermanni sõjawäeteenistuses wiibimise ajaks määratakse ajut. II jst. metsniku kohuste täitjaks sama metskonna Puujala wahiomas metfawah Hans Wirrit 1. juunist s. a. kuni 1. oktoobrini s. a.

Kõllutöödministri käsuga 13. aug. s. a. nr. 57 § 4 põhjal on Orawa metskonna metfauilema k. t. Aleksander Rõgi ametist wabastatud enese soovil 6. juulist s. a. arvates.

Orawa metskonna II j. metsnik Gustaw Pajo wabastatakse ametist toimepandud kuritarwituste tõttu teenistuse alal 1. mail s. a. arvates.

Kirjafast.

Rüfimised ja wastused.

Rüfimine: Kas on lubatud wendadel teenida ühes metskonnas, kui üks on abimetfauilem ja teine asjaajaja?
„E. Mets'a“ lugeja.

Wastus. Seaduse järele see keelatud ei ole, kuid soovitatavats jeda ka pidada ei saa.

Rüfimine: Kui suur wõib seaduse järele metfauilema ja abimetfauilema palgamaa olla? X.

Wastus: Selle kohta leiata täielikult „Riigi Teatajas“ nr. 85, 1923. a., lehek. 934.

Rüfimine: Kellele jääb metfawahi koha kaotamise korral (metfateenijate wäändamise korral) metfawahi palgamaa? X.

Wastus: Riigistatud maade saamijeks, mis seni wäikealudena rendil olid, arwatakse eesdiqis nende talude rentnikkudele, kuid seejuures wõib riik maid uuesti kruntida. Selle määruje alla käwad ka lit-

wideeritud ja lihvideeritavad endiud metsaametnikkude ja metsatööliste kohtade pidajad, kui nemad wõinende perekonnad kohta iie kas palgamaana wõi reuudi alusel on pidanud kunj 11. novembrini 1918. a. („R. T.“ nr. 51/52 — 1924. a.).

Rüümine: Kas peab metskonna metsailem ja teadma paberite ja tuuaruannete juure lihtad dokumentide korraldust täitmiseft wõi on see ainuüksi asjaajaja kohustus? Korral, kui sellest ka metsailem peab teadma, mis alusel antakse siis puunduliku dokumentide täitmise pärast asjaajajale noomitus maakonna metsailema poolt? Asjaajaja.

Wastus: Et metsailem terve metskonna metsamajapidamise eest, mille hulka ka kantsleli kuulub, otjekohe wastutaw on, siis on isenejeft mõistetaw ja arusaadaw, et ta ka dokumentide korraldust täitmise järele peab walwama, tarbekorral selleks tema korralduse määratud töötõude juhitudes ja õpetades. Mis puutub noomituse määramise, siis ei saa andmete puudujel, lahjuts, mingit seijutõhta wõtta; üldiselt aga olgu tähendatud, et juhusel, kui noomituse saaja leiab, et noomitus diqlane ei ole, temal wõimalus on noomituse muutmiseks palwega kõrgema ülemuse poole pöördä.

Rüümine: Kui metskonna kantsleli on 25 wersta metskonnast kaugel linnast ja metsnik on kohustatud igal nädalal üks päew kantslelise ametiasjus sõitma, kas on siis õigus sõidu- ja päewaraha kaada, wõi on selleks see 400 marka määratud, mis praegu iga kuu wõlja maksetakse? Metsnik.

Wastus: Sõidu- ja päewaraha arwete järele on metsaametnik õigustatud saama ainult nende sõitute eest, mis wõljaspool metskonna piire ette wõdetakse; sõidud oma metskonna piirides, metsniku elukoha ja metskonna kantsleli wahel, erilise taumafsmije alla ei kuulu.

Rüümine: Kas saawad metskonnades teeniwad wabapalgalised ametipuhkust teiste riigiteenijatega ühesugusel alusel, kuigi teenistustepingus wastaw punkt puudub ja kas on tööstuseft teelikut ofawõttjad wabapalgalised praaterid õigustatud praegu kawatujel olewat lihtastu kaama, kui riigikoju wastawa seaduse wastu wõtab? Wabapalgaline.

Wastus: Meie teada on metskade peawalitjus puhkeaja juhtes metsatöötuse arwel teenistuses olewate ametnikkude peale seni kui lõigi teiste riigiametnikkude peale waadanud; mis puutub kawattatud lihtastuse, siis ei saa selle peale mingit kindlat wastust anda, sest et komisjoni seaduse-eelnõu weel lõpult wastu wõtmind ei ole ja weel niisugused põhjalikud muudatused wõimalituid on, mis esialgsed kawattused ümber lihtata wõiwad.

Rüümine: Kas wõib metskonna asjaajajaid teenistuse huwides, ilma nende nõusolekuta, ümber pai-

gutada ühest metskonnast teise ja kas on ka wastawate metsailemate nõusolu waja asjaajajate wastu wõtmise kohta juhusel, kui asjaajajad endid wabatahtlikult ümber paigutada soowiwad?

„E. Mets'a“ lugeja.

Wastus: Ametnikkude ümberpaigutamine teenistuse huwides wõib sündida ka wastu nende tahtmist, kui palj uues teenistuskohas endieft palgast mitte wõhem ei ole, sest wiimafel juhusel oleks ümberpaigutamine tegelikult karistus, mille määramine teatud wormitõitmehega seotud on ja mille muutmist karistatav seaduses ettenõhtud korras paluda wõib. Wabatahtlikel ümberpaigutamisel, kui see kõrgema ülemuse korraldusel sündib, ei ole metsailema nõusolek sunduslik, kuid soowitawaks jeeuquft ümberpaigutamist siiski nimetada ei saa.

Rüümine: Kas on wallawalitujel õigus üsfitu walwoamenniku peale, kes pealegi maata, külatõimniku kohuseid panna, mis tihti sündib walwoamenniku päewadewiiji küla wõõda kirjadega ümber jooksmä ja oma otjekohest kohuste täitmise juureft eemal olema? Metsawacht W. W.

Wastus: Rüümitse kohta on juba waremalt pifem seletus „Eesti Mets'as“ nr. 11 — 1923. a. antud. Täienduseft peab tähendama, et külatõimniku kohustust wõib finniswara omaniku wõi selle pidaja peale panna ja mitte isiku peale, kes seda ei walda, arwesse wõttes, et see naturaalkohustus on, mis finniswarade omanikkude ja waldatare tarwis seaduses on ette nõhtud.

Rüümine: Kas on metskonna asjaajajal metjade peawalituse ringkirja 30./1. — 1924. a. nr. 1110/1 põhjal õigus sõiduwaheraha kaada kohtuse sõidu puhul, kui tema ametlises asjas kuu peale peab kohtu ette ilmuma ja kohtu poolt määratud sõiduraha tegeffudele sõidutulubele ei wõsta? Asjaajaja.

Wastus: Et peawalituse ringkirjas 30./1. — 1924. a. nr. 1110/1 sõiduwaheraha kõitide metjateenijate kohta ette on nõhtud, siis on ka asjaajajad õigustatud seda saama.

Rirjawastused.

X. — Tormas: Teie kolmas küsimine peab taktistel põhjustel awaldamata jääma.

S. S. — Laitfaares: Piltisid awaldamiseks tarwitame, aga nägemata ei tea õiustada, kas liishee walmistamiseks kõlbab. Saate wõha.

Tõnu: Ilmub järgmises numbris.

Metsa- ja jahimehed!

Rutake «Eesti Metsa» tellmistega. Nii kaua, kui tagawara jalkub, saawad kõik aasta tellijad Metsa- ja jahimehe kalender-käsiraamatu tasuta kaasa.

Waljaombja: Eesti metsateenijate ühing.

Wastutaw toimetaja: A. Retze.

Zaklinna Eesti Kirj.üh. trükituba, Pilt tän. 2.

Andke rahwale, mis rahwa kohus!

„Rahwaleht“,

mis ilmub 1. juulist uuel toimetusel ja väljaandel, on ajaleht kõigile.

Inimene, kes kord „Rahwalehte“ lugenud, on juba tema alaline sõber. „Rahwaleht“ on igas majas oodatud külaline, olgu see linnas või maal.

Milles seisawad selle põhjused:

„Rahwalehes“ leiab lugeja kõike seda, mida ta teistest lehtedest seni asjatult on otsinud. Kõik, mis ilmas sünnib huwitawat ja põnewat — peegeldub „Rahwalehe“ weergudel nii sõnas kui pildis.

„Rahwaleht“ ei seisa ühegi kiidkonna teenistuses. Ta ütleb tõtt kõigile suu sisse. Lehe juhtkirjad on lühikesed, kuid selle eest sisurikkad. Teaduslike kirjutuste kõrwal leiab lugeja põnewaid romaane ja jutte. Samuti annab „Rahwaleht“ oma lugejatele tulusaid näpunäiteid igapäewases elus. „Rahwalehes“ on lugejatel oma nurk, kus võlwad wahetada mõtteid küsimuste üle, mis neid huwitawad.

„Rahwaleht“ ilmub igal kesknädalal ja laupäewal ja toob kaks korda nädalas lugejatele kokkuwõtlikult seda, mida pakuwad päewalehed seitsme päewaga. See hoiab kokku lugejal aega ja raha.

„Rahwaleht“ maksab postiga koju kätte saates ainult 100 marka weerandaastas. Tellida võib igast postkontorist teiste lehtede tellimiste wastuwõtjalit. Üksiknumbri hind 5 marka.

Praegusel kitsal ja tööpuuduse ajal tuleb „Rahwaleht“ oma lugejatele sellega wastu, et teenistuse ja korteriotimise kuulutused weerandhinnaga lehes awaldab.

„Rahwalehe“ toimetuse ja talituse asuwad: Tallinn, Wene tän. nr. 8. (Postkontori wastas).

Lauatehaste sisseseadete oksjonid.

Suusónalisel enampakkumisel müüakse:

10. septembril s. a. kell 12 päewal Koeru metskonna metsaülema kantseleis, Warangul, Kiltsi kaudu:

Warangu mõisas asuw saeraam, palgikärud, transmissiooniwõlw ja muu wana inventaar — 17 üksuses, mitmesuguste alghindadega.

15. septembril s. a. kell 12 päewal Halliku metskonna metsaülema kantseleis, Roela kaudu:

Sõõru lauatehase mitmesugune järelejäänud inventaar ja seemnekuiwatuse pruugitud sissesead, — 8 üksuses, mitmesuguste alghindadega.

17. septembril s. a. kell 1 päewal Wõsu lauatehase platsil, Wõsu rannas (Sagadi metskonnas):

Sama lauatehase põlemisest järelejäänud mitmesugused osad ja tööriistad, — 27 üksuses, mitmesuguste alghindadega.

Pakkumisel osawõtjad on kohustatud enne pakkumise algust 10% pakutawa üksuse alghinnast ajutisele oksjonikomisjonile kautsjoniks sisse maksuma.

Lähemaid teateid müügiletulewate materjaalide kohta saab metsade peawalitsuse tööstusosakonnast ja kohalikkudelt metsaülematelt.

Metsade peawalitsus.

O. E. Herodes & P. M. Prick

Lauawabrik, ehitusmaterjaalid ja kütteained

Tallinn, Wiljandi uul. nr. 9.

Telefon 8-63. Postkast 23.

METSAMATERJAAALIDE OKSJON.

Suusõnalisel enampakkumisel müüakse:

10. septembril s. a. kell 1 päeval Koeru metskonna metsaülema kantseleis Warangul, Kiltsi kaudu:

Koeru metskonnas mitmesugustes wahtkondades metsas asuvad umbes 2827 tk. — 33.170 kantjalga okaspuupalke ja Järwa-Jaani raudteejaamas asuvad 7,25 kantsülda paberipuid, mõõduga $7 \times 7 \times 7$, 8 üksuses, alghindadega palkidel 22 marka kantjalg ja paberipuudel 4.200 marka kantsüld.

11. septembril s. a. kell 12 päeval Purdi metskonna metsaülema kantseleis, Paide kaudu:

Purdi metskonnas Tenjala asunduse kr. nr. 82 ja 83 peal asuvad (sekwestreeritud) umbes 157 tk. — 1738 kantjalga — okaspuupalke, alghinnaga 25 marka k.-jalg, ja umbes $\frac{5}{12}$ kantsülda kuuse-küttepuid — alghinnaga 1400 marka.

12. septembril s. a. kell 12 päeval Kambja metskonna metsaülema kantseleis, Kambja kaudu:

Kambja metskonnas Laane wahtkonnas metsas asuvad umbes 37,25 k.-s. sindlipakke, ühes üksuses, alghinnaga 3400 marka kantsüld.

17. septembril s. a. kell 12 päeval Wõsu lauatehase platsil, Wõsu rannas:

Sama lauatehase platsil asuvad umbes 8,75 k.-s. lauapinde ja -otsi ja 600 tk. 7' pikkuseid lauapinde, 10 üksuses, mitmesuguste alghindadega.

Pakkumisest osawõtjad on kohustatud enne pakkumise algust 10% pakutawa üksuse alghinnast oksjonikomisjonile kautsjoniks sisse maksma.

Lähemaid teateid müüdawate materjaalide kohta saab metsade peawalitsuse tööstusosakonnast ja kohalikkudelt metsaülematelt.

Metsade peawalitsus.

Metsaoksjonid.

Enampakkumisel müüakse paljakraiumiseks:

- 1) 16. septembril 1924. a. Wõlla wallamajas **Audru** metskonnast 40,80 tiinu, 62 tükis, hinnatud 2.350.535 marka.
- 2) 17. septembril 1924. a. Wõlla wallamajas **Audru** metskonnast 55,37 tiinu, 61 tükis, hinnatud 3.332.741 marka.
- 3) 18. septembril 1924. a. Tallinnas, maakonna metsaüleva kantseleis, S. Roosikrantsi t. nr. 12, **Rooküla** metskonnast 61,02 tiinu, 36 tükis, hinnatud 3.689.921 marka.
- 4) 19. septembril 1924. a. Wõru wallamajas **Wõru** metskonnast 13,95 tiinu, 19 tükis, hinnatud 962.894 marka.
- 5) 22. septembril 1924. a. Awinurme wallamajas **Awinurme** metskonnast 112,26 tiinu, 108 tükis, hinnatud 3.238.178 marka.
- 6) 23. septembril 1924. a. **Wana-Warbla** metskonna metsaüleva kantseleis **Mõtsu** metskonnast 72,83 tiinu, 43 tükis, hinnatud 2.391.232 marka.
- 7) 24. septembril 1924. a. Patküla wallamajas **Koorküla** metskonnast 68,57 tiinu, 35 tükis, hinnatud 3.139.588 marka.
- 8) 26. septembril 1924. a. Wiljandi wallamajas **Põltsamaa** metskonnast 84,42 tiinu, 43 tükis, hinnatud 4.761.142 marka.

Ligemaid teateid müügiletulewate metsatükkide üle annawad kohalikud metsaülemad ja metsade peawalitsus, Tallinnas Kiriku tän. nr. 4.

Metsade peawalitsus.

Metsaoksjonid.

Enampakkumisel müüakse:

- 1) 1. oktoobril 1924. a. Taali wallamajas **Taali** metskonnast 20 puud ja 51,77 tiinu, 52 tükis, hinnatud 2.674.512 mk.
- 2) 2. oktoobril 1924. a. Wõrus, „Kandle“ seltsimaja ruumides, **Wana-Antsla** metskonnast 72,74 tiinu, 41 tükis, hinnatud 4.685.865 mk.
- 3) 3. oktoobril 1924. a. Tartus, maakonna metsaüleva kantseleis, Riia tän. nr. 41:
 - a) **Alatskivi** metskonnast 50,13 tiinu, 16 tükis, hinnatud 2.494.933 mk.
 - b) **Halliku** metskonnast 506 üksikut puud ja 20,15 tiinu, hinnatud 1.956.497 mk.
- 4) 6. oktoobril 1924. a. Tallinnas, maakonna metsaüleva kantseleis, S. Roosikrantsi tän. nr. 12, **Trilgi** metskonnast 54,95 tiinu, 56 tükis, hinnatud 1.761.641 mk.
- 5) 7. oktoobril 1924. a. Wiljandi wallamajas **Õlsu** metskonnast 13,28 tiinu, 29 tükis, hinnatud 1.469.199 mk.
- 6) 8. oktoobril 1924. a. Käru mõisas, metskonna metsaüleva kantseleis, **Käru** metskonnast 1000 puud ja 80,46 tiinu, 35 tükis, hinnatud 6.955.553 mk.
- 7) 9. oktoobril 1924. a. **Märjamaa** alewis, metskonna metsaüleva kantseleis, **Märjamaa** metskonnast 567 puud ja 41,10 tiinu, 31 tükis, hinnatud 2.207.020 mk.
- 8) 10. oktoobril 1924. a. Walgas, maakonna metsaüleva kantseleis, Nikolai t. nr. 2, **Karula** metskonnast 595 puud ja 104,02 hekt., 40 tükis, hinnatud 7.200.845 mk.

Ligemaid teateid müügiletulewate metsatükkide üle annawad kohalikud metsaülemad ja metsade peawalitsus Tallinnas, Kiriku tän. nr. 4.

Metsade peawalitsus.

Eesti mehaanilise puutööstuse aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

walmistab:

mööblit

wineer kartonge

wiineer kohwrid

wineer kooliranitsaid

wineer aktimappe

wineer käsitrumlid

wineer toolipõhju

wineer platesid

wineer labidaid j. n. e.

Müügikoht	TALLINNAS:	Wana Posti tänav nr. 9.
"	TARTUS:	E. M. Jürgens'i juures, Wana tänav nr. 17.
"	WALGAS:	P. Saretok'i juures, Moskwa tänav nr. 15.
"	PETSERIS:	E. Nassar'i juures kaubareas.
"	WILJANDIS:	R. Eitelberg'i juures.
"	WÖRUS:	J. Kiesler'i juures, Jüri tän. nr. 12-b.
"	RAKWERES:	Roman Jürgens'i juures.
"	PÄRNUS:	J. D. Ammende juures.